

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ОДЛУКА

Представка број 40410/07

Милијан КОСТИЋ
против Србије

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању Већа 25. марта 2025. године у саставу:

Ioannis Ktistakis, *председник*,

Peeter Roosma,

Darian Pavli,

Oddný Mjöll Arnardóttir,

Diana Kovatcheva,

Úna Ní Raifeartaigh,

Mateja Đurović, *судије*,

и Milan Blaško, *секретар Одељења*,

С обзиром на горе наведену представку поднету 1. септембра 2007. године,

Имајући у виду обавештење достављено Суду 2013. године о намери госпође Анђе Костић и госпође Маје Костић да наставе са поступањем по представи након смрти подносиоца 2010. године;

Имајући у виду одлуку од 17. септембра 2013. године да се Влада Републике Србије (у даљем тексту: „Влада“) обавести о притужбама подносиоца у вези са околностима смрти његовог сина и наводном неадекватношћу истраге која је уследила, те да се остатак представке прогласи недопуштеним;

Имајући у виду запажања која је доставила тужена Влада и запажања у одговору подносиоца;

Након већања, одлучује како следи:

УВОД

1. Предметна представка се у суштини односи на, према члану 2. Конвенције, смрт сина покојног подносиоца, господина Драгана Костића („Д.К.“) док је био на обавезном служењу војног рока, као и на истрагу о околностима његове смрти која је уследила, а која је окарактерисана као самоубиство.

ЧИЊЕНИЦЕ

2. Подносилац, господин Милијан Костић, био је српски држављанин рођен 1950. године, и живео је у Пожеги. Пред Судом га је заступао господин П. Савић, адвокат из Београда. Након смрти подносиоца у мају 2010.

године, његова удовица и ћерка, госпођа Анђа Костић и госпођа Маја Костић, изразиле су жељу да наставе са поступањем по предметној представи уместо подносиоца, и наставиле са ангажовањем истог браниоца. Из практичних разлога, израз „подносилац” ће се и даље користити у односу на покојног господина Костића, док ће се госпођа Анђа Костић и госпођа Маја Костић, које се сада сматрају подносиатељкама (видети став 113. у наставку), називати „наследницама подносиоца” и/или њиховим именима, према потреби. Сва имена, датуми рођења, места становања и сродство са оба преминула лица (Д.К. и подносиоцем) су дати у анексу ове одлуке.

3. Владу Републике Србије (у даљем тексту: „Влада”) у почетку је заступала њена заступница, госпођа В. Родић, док је тренутно заступа госпођа З. Јадријевић Младар, једна од њених наследница на тој функцији.

4. Чињенице предмета, онако како су их поднеле стране у спору и како произилазе из докумената које су оне поднеле, могу се сажети на следећи начин.

А. Смрт сина подносиоца Д.К. 27. августа 2004. године и службена истрага која је уследила

5. Д.К. је рођен је 26. децембра 1981., а преминуо је 27. августа 2004. године у касарни у Лесковцу, где је од 1. марта 2004. служио војни рок као војни обвезник у војсци тадашње Државне заједнице Србије и Црне Горе.

6. Војна евиденција је показала да је ноћ уочи инцидента Д.К. био на ноћној стражи у стражарској соби број 4 (ВП 4796/6) на другом спрату зграде 23 у касарни „Јабланица” у Лесковцу (ВП 3878) у периоду од 23.00 до 1.00 часова и од 5.00 до 7.00 часова. Око 7.00 часова, Д.К. је пронађен у оближњој спаваоници за регруте, десетак метара даље низ ходник, са две прострелне ране у пределу груди. Истог дана, око 15:00 часова, подносилац и његова породица су обавештени да је раније тог дана Д.К. себи одузео живот.

7. Претходно, дана 24. августа 2004. године, Д.К. је био подвргнут рутинском психолошком прегледу, током ког је утврђено да је способан да поступа у својству дежурног чувара. То му је била седма недељна стража од када је почео са служењем војног рока.

1. Првобитна истрага непосредно након инцидента (Кр. 96/04)

(а) Увиђај на месту на којем је дошло до инцидента и прикупљање доказа

8. Истог дана, дежурни истражни судија Војног суда у Нишу, капетан И.Д. (у даљем тексту: „војни истражни судија”), је сачинио записник о увиђају поводом самоубиства Д.К. како следи (видети ст. 9–15 у наставку).

9. Даном 27. августа 2004. године у 7.15 часова, војни истражни судија је телефонским путем примио дојаву од старијег водника П.З. Војне полиције Лесковац (ВП 8070/3) да је регрут, према првим информацијама, највероватније одузео себи живот око 7.00 часова у просторијама касарне. Војни истражни судија наложио је да се место инцидента обезбеди до његовог доласка. По његовом доласку на стражи је била лесковачка војна полиција.

10. У периоду од 9.00 до 11.45 часова, Војно-инспекцијска екипа је извршила увиђај тела Д.К. и места инцидента. Војно-инспекцијску екипу су чинили војни истражни судија, нишки војни тужилац пуковник С.Р., криминалистички техничари старији водници П.З. и Љ.Т. Војне полиције Лесковац, пуковник Р.Н. у погледу ВП 7357 Лесковац и капетан прве класе З.В. у погледу ВП 4796/6 Лесковац.

11. Тело је пронађено око два метра од улаза у спаваоницу за регруте, положено на земљу, са рукама испод тела. У току увиђаја, мајор С.Ј. (ВП 3878) је објаснио да је био у својој канцеларији, која се налазила у оближњем ходнику, када је чуо два пукња. Када је стигао до спаваонице уочио је Д.К. како лежи на поду и грчи се. Заставник Б.Ц., који се такође затекао на лицу места, окренуо је Д.К. на страну како би спречио гушење, док је мајор истрчао да подигне узбуну. По његовом повратку, Д.К. није давао знаке живота и остављен је у положају у којем га је тада затекла Војно-инспекцијска екипа.

12. Тело је тада окренуто на леђа. Оштећена и крвава одећа је свучена са тела. Две ране од метка, обе промера од око 1 cm, са траговима крви и опекотина, констатоване су у пределу грудне кости и око 5 cm удесно. На леђима су такође констатоване две ране неправилног облика, са траговима крви.

13. Фиксирани трагови су у извештају забележени на следећи начин:

(1) стражарска соба бр. 4;

(2) улазна врата спаваонице где је „регрут Д.К. извршио самоубиство”;

(3) Тело Д.К., које је пронађено око 2 m од улазних врата спаваонице;

(4) аутоматска јуришна пушка М-70Б1¹, пронађена на извесној удаљености десно од улазних врата спаваонице, око 1,2 m иза тела; селектор паљбе је затечен у положају „рафална паљба”, док је из сандука оружја извађено 26 метака, при чему видљива оштећења нису уочена;

(5) једна празна чаура калибра 7,62 mm, пронађена на растојању од 0,5 m од јуришне пушке, између јуришне пушке и тела;

(6) један неиспаљени метак калибра 7,62 mm, пронађен на око 30 cm од тач. 4 и 5;

1 М70Б1 је јуришна пушка са пресованим сандуком и фиксним кундаком; њена укупна дужина износи 890 mm. Пушка у предметном случају носи регистарски број 151913.

(7) још један неиспаљени метак калибра 7,62 mm, пронађен непосредно испод кундака, и још једна празна чаура у десном углу спаваонице, десно од врата и иза канте за смеће;

(8) трагови крви и телесног ткива на кревету и ноћном ормарићу 1 m десно од тела;

(9 и 10) два трага на плафонима, очигледно од метака, „мало удесно, ближе прозорима”.

Осим наведених трагова, екипа је констатовала и траг на десном зиду, за који је претпоставила да је последица рикошетирања метка од зида према плафону. Испаљени меци нису пронађени, али су криминалистички техничари закључили да су засигурно прошли кроз плафон спаваонице. За њима очигледно није трагано.

14. Војни истражни судија је такође извршио тест парафинском рукавицом на рукама Д.К., и провукао крпу кроз цев пушке како би омогућио идентификацију трагова барута.

15. Назвавши инцидент „самоубиством”, војни истражни судија наложио је пребацивање тела, заједно са узорцима парафинске рукавице, на ВМА (Војно-медицинску академију) у Београду, и даље наложио да се изврши:

(а) обдукција са посебним фокусом на путању метака како би се утврдио, између осталог, узрок смрти, присуство било каквих повреда на телу и, у случају утврђивања постојања било каквих повреда, када су задобијене;

(б) токсиколошку и хемијску анализу тела; и

(в) технички преглед јуришне пушке и узорака парафинске рукавице.

16. У белешци од 28. августа 2004. године, истражни судија је навео да је након увиђаја наложио техничарима да провере одећу и ормариће Д.К. „у вези са његовим самоубиством”. Ништа што би се могло сматрати релевантним за инцидент није пронађено у ормарићима Д.К. Његов мобилни телефон је пронађен и сви примљени и пропуштени позиви и бирани бројеви су евидентирани.

17. Службеници војне полиције су од више регрута и официра узели и писане изјаве „о саморањавању”, а по свему судећи и о новцу који је отуђен од Д.К. ноћ пре инцидента.

(б) Први извештај о обдукцији из 2004. године и други форензички докази

18. Обдукцију је 28. августа 2004. године, односно наредног дана у 9.00 часова, извршио лекар Г.М.Т. под надзором пуковника др И.М., начелника Института за судску медицину при ВМА. Подносиоцу је претходно показано тело његовог сина. Он је тврдио да је приметио извесну супстанцу црне боје, попут земље, у устима свог сина, и да је др И.М. прокоментарисао да син подносиоца није себи одузео живот, већ „да су радили ножеви”. Др И.М. је негирао да је икада дао такав коментар.

19. Обдукционим налазом је констатовано да је Д.К. насилно одузео себи живот самоубиством (*Mors violenta. Suicidium.*), при чему је смрт наступила услед искрвављења из расцепа срца, плућа, слезине, торакалне дијафрагме и крвних судова меког ткива уздуж и око канала прострелине трупа, нанесених дејством пројектила испаљених из ручног ватреног оружја. Уочене су две улазне ране од метка – једна у унутрашњој половини десног предела дојке, а друга у грудном пределу. Излазне ране су уочене на леђима – једна у средини, а друга улево, испод леве лопатице.

20. Форензичари су констатовали да су меци испаљени из апсолутне близине, тј. апсолутним прислоном цеви ватреног оружја на грудни предео, са прострелином од напред уназад, одозго наниже и из десна у лево.

21. У извештају је такође, под тачком 7, констатован већи број линеарних и лучних ожиљака [на кожи] на врату, као и хематом и обимне лацерације у паралелним луковима на површини од 2 cm x 1.3 cm у чеоном пределу (*frontalis*; десна чеона кврга) и 2 cm x 1.5 cm на задњој страни главе (задња трећина теменог предела са леве стране), при чему у објашњењу стоји да су биле „нанете тупим механичким оруђем”. Њихова веза, уколико уопште постоји, са фаталним исходом је остала нерешена.

22. У извештају су такође наведене и друге патолошко-анатомске дијагнозе, као што су церебрални едем и хемоперитонеум, као и огољена кожа, сува, чврста и тамноцрвене боје, на натколеници.

23. Токсиколошком анализом коју је 2. септембра 2004. године извршило Одељење за токсикологију Центра за контролу тровања ВМА нису пронађени трагови било какве значајне супстанце.

24. Родитељи Д.К. су 3. септембра 2004. године посетили касарну „Јабланица” где су наишли на старешине и, према речима тих официра, разменили оштре речи са њима.

2. Даље истражне радње предузете од стране војних истражних органа (Ктн бр. 49/04, Ктн бр. 24/04 и Ки бр. 449/04)

25. Покренут је предлог за спровођење појединих истражних радњи против НН лица за кривична дела навођење на самоубиство и помагање у самоубиству из члана 51. Кривичног законика.

26. Дана 6. октобра 2004. године, војни тужилац у Нишу (у даљем тексту: „војни тужилац”; [Н.Т.]) се обратио Војном суду у Нишу и неколико других органа зарад спровођења следећих истражних радњи.

(а) Испитивање сведока

27. У периоду између 13. и 28. октобра 2004. године, војни истражни судија [И.Д.] је дошао у посед извештаја о обдукцији и саслушао више потенцијалних сведока како би реконструисао кретање и понашање Д.К. током служења војног рока и периода који је претходио његовој смрти.

28. Регрути који су служили заједно са Д.К. у војној бази описали су га као веома мирну и уздржану особу, са осећајем за одговорност и као доброг регрута који није имао проблема ни са једним другим регрутом или официром. Војна психолошкиња га је описала као особу са натпросечним коефицијентом интелигенције, емоционално стабилну, без записа о било каквом психијатријском поремећају или било каквим пријављеним проблемима у приватном животу или у вези са служењем војног рока. Она је такође потврдила да је пре инцидента седам пута успешно обављао стражу, након што га је оценила као способног за обављање страже.

29. Вештак судске медицине Г.М.Т. која је извршила обдукцију (видети ст. 19–22. горе) изјавила је да је инцидент могла описати као класично самоубиство. Она је појаснила да је велики број линеарних и лучних ожиљака на врату (видети став 21. горе) само површински, и да није указивао на било какво унутрашње оштећење. Она је сугерисала да су такве повреде могле настати од ноктију, уколико је неко покушао да окрене Д.К. на страну како би му указао прву помоћ или како би се уверио да му језик не опструише дисајне путеве како би се избегло гушење.

30. Дана 15. октобра, војни истражни судија је такође обавестио адвоката подносиоца о предузетим корацима и позвао га да га посети како би одредили датум за разговор са породицом Д.К. Након тога, 28. октобра, родитељи Д.К. су сведочили да је Д.К. био успешан човек и дивно дете које није имало нарочитих проблема приликом одрастања у атмосфери пуној љубави. Они су негирали да је Д.К. патио од било каквих психичких проблема или да је таквих проблема било у породици. Д.К. је викенд пре инцидента провео код куће, отишао са породицом на познати фестивал трубачких оркестара у Гучи и цео викенд деловао срећно. Када је у питању служење војног рока, објаснили су да су недавно обавили телефонски разговор са њим током ког је Д.К. плакао, али да није желео да им открије било какве детаље. Због тога су у јулу 2004. године посетили касарну. Током састанка у касарни или касније у току дана, пошто је поподне имао слободно, Д.К. је негирао да постоји било какав посебан проблем. Међутим, приметили су да је изразио жељу да остане напољу што је дуже могуће како би избегао повратак када је одређени надређени био на дужности. Мајка Д.К. је такође довела у питање озбиљност истраге с обзиром на то да меци нису пронађени нити је спроведено балистичко испитивање, и питала се зашто им није дозвољен приступ војним извештајима у вези са Д.К., његовом ормарићу или његовом телефону.

(b) Узорци парафинске рукавице

31. Војни истражни судија је 14. октобра 2004. године затражио од Војне полиције Београда (ВП 2834) да уђе у траг узорцима парафинске рукавице који су пренети на ВМА заједно са телом (видети став 15. горе) и да о томе сачини извештај, позивајући се на разне разлоге за забринутост које су изразили родитељи Д.К. и чињеницу да у међувремену није добио било какве информације о спровођењу било какве анализе.

32. Две недеље касније, Завод за судску медицину Ниш је утврдио присуство барутних честица на парафинским рукавицама узетих са руку Д.К. На тканини која је провучена кроз цев јуришне пушке пронађени су и трагови нитрита.

(c) Форензичка психолошка и психијатријска *post-mortem* анализа и извештај о социјалној анализи

33. По налогу војног тужиоца, Одељење за ментално здравље и војну психологију ВМА је 19. октобра 2004. године извршило форензичко-психолошку и психијатријску *post-mortem* анализу „самоубиства регрута” како би утврдило, између осталог, да ли је Д.К. у прошлости патио од било каквих психијатријских поремећаја и какво је његово психичко стање било у периоду који је претходио инциденту.

34. Према извештају, током првих месеци служења војног рока, Д.К. очигледно није имао проблема са прилагођавањем, обављао је своје војне задатке на коректан и одговоран начин, али је био помало повучен и није се истицао. Нису примећени било какви знаци незадовољства, неспособности или неприлагођености, нити било какви симптоми који претходе суициду а који би требало да упозоре домаће власти на могућност да дотични себи одузме живот. Имајући у виду његово понашање, његову породичну ситуацију и изјаве које су његови родитељи дали о његовој историји болести, стручњаци су били мишљења да је имао биолошку или друштвену предиспозицију за развој анксиозности и депресије и пасивно зависни поремећај личности, што га је могло навести да себи одузме живот након неколико фрустрирајућих инцидената. Више „као разлог његовог душевног стања него као директан узрок његовог самоубиства”, они су навели да се дотични „вратио са викенда са породицом, да му је неко украо новац, да је био на стражарској смени од 5.00 до 7.00 часова ујутро, да је спаваоница била празна и да су постојале друге околности које су заједно могле да доведу до дисоцираног мишљења и неадекватне емоционалне реакције особе која има предиспозиције за развој анксиозности и депресије”. Таква особа се успешно сналази само у добро контролисаним и мање захтевним околностима. Уколико је таква особа изложена веома захтевним задацима или озбиљним фрустрацијама и сукобима, као што су крађа новца, честе и дуготрајне дужности патролног чувара или укорима од стране претпостављеног старешине или њене или његове мајке, она или он може реаговати импулсивно и преосетљиво, усмеравајући агресију на себе.

35. У извештају није утврђена одговорност војске. Међутим, такође је дат низ препорука о превентивним мерама које имају за циљ ефективну превенцију самоубиства војних обвезника и њихову заштиту од опасности својствених животу у војсци:

(а) строжије захтеве при процени индивидуалних регрута способних за војну службу;

(б) озбиљније разматрање захтева за одлагање служења војног рока: у предметном случају, и војни обвезник и његова породица су тражили одлагање служења војног рока, без навођења било каквог разлога, што је указивало на то да је можда имао неких проблема у својој породици или да није био психички способан за одлазак у војску;

(в) обраћање веће пажње на регруте који су претходно били проглашени неподобним за пријем у средњу војну школу, као што је то био случај са Д.К.;

(г) обраћање пажње на „феномен умора” који се дâ приметити код војних обвезника који имају више задатака или су изложени честим сменама на дужности. Ово је посебно тежак проблем када нема довољно војних обвезника за обављање таквих дужности. Стога је пажњу потребно усмерити ка физичком напору појединца и пронаћи адекватнији распоред смена од тренутног који може довести до поремећаја у погледу образаца спавања и исцрпљености, што за последицу има анксиозност, раздражљивост, напетост и неадекватне реакције са непредвидивим последицама.

36. Војни истражни судија је 29. октобра 2004. године вратио списе предмета војном тужиоцу у Нишу.

37. По захтеву тужиоца, Центар за социјални рад Пожега је такође израдио извештај о социјалној анализи Д.К. и исти послао војном тужиоцу 23. новембра 2004. године.

(d) Допунске истражне радње тражене од стране војног тужиоца

38. Дана 3. новембра 2004. године, адвокат подносиоца В. је затражио од војног тужиоца да узме изјаве од регрута и претпостављених старешина о догађајима који су претходили спорном инциденту. Његов даљи захтев да војни истражни судија [И.Д.] буде изузет због постојања сумње на пристрасност у његовом поступању одбијен је 11. новембра 2004. године. Подносилац је навео да је судија организовао конференције за штампу на којима је инсистирао да је Д.К. сам себи одузео живот, те да је изричито одбијао да изведе било какве доказе који не подржавају ту верзију догађаја, док је истовремено упорно истраживао психичке проблеме у породици уместо да се распитује о чињеницама предметног случаја. Жалба Врховном војном суду је одбијена 29. новембра 2004. године као недопуштена, јер су такав захтев могле поднети само стране [тужилац и окривљени] или заступник оптуженог.

39. Дана 9. новембра 2004. године, војни тужилац [Н.Т.] је затражио спровођење низа нових истражних радњи, посебно:

(i) да у случају проналажења било којег метка у плафону, исте треба однети на балистичко испитивање како би се утврдило да ли припадају чаурама пронађеним поред тела и да ли су испалјени из јуришне пушке пронађене иза тела Д.К. (видети став 13 горе) како би се утврдио међусобни положај тела и јуришне пушке у моменту пуцања обраћањем пажње на путању метка. Такође, од балистичара треба тражити мишљење о томе како је пуцано из оружја – да ли свесно и вољно или нехатно-затесно;

(ii) да се од вештака за област судске медицине затражи даље појашњење механизма настанка и старости [небалистичке] повреде која је била присутна на телу (као што је описано у ставу 21. горе);

(iii) да одређени претпостављени официри из исте касарне у којој је служио Д.К. (командир одељења и командир вода) буду саслушани по питању понашања Д.К. и о томе како су се према њему односили други војни обвезници и официри (видети став 47. у наставку).

40. Дана 10. новембра 2004. године, војни истражни судија је изразио неслагање са допуном захтева за предузимање/спровођење појединих истражних радњи које је тражио тужилац. Сматрао је да је непотребно тражити балистичко испитивање, јер је одговор могао пружити и вештак у области психологије, а не балистичар. Такође је сматрао непотребним ангажовање вештака судске медицине како би се бавили безначајним повредама и осталим сведоцима, јер су чињенице око смрти Д.К. биле довољно утврђене на основу извештаја о обдукцији (видети ст. 19–20. горе) и изјавама које су претходно узете од сведока. Он је предмет упутио трочланом већу које одлучује у кривичним стварима истог суда, у складу са чланом 243. став 7. Законика о кривичном поступку.

41. Дана 16. новембра 2004. године, трочлано веће је делимично усвојило захтев тужиоца за балистичким испитивањем. Конкретно, веће је наложило:

(i) потрагу за мецима на тавану изнад спаваонице, како би се утврдило да ли су испалјени из пушке М-70Б1 (регистарски број 151913), која је пронађена поред тела Д.К. (видети став 13. (тач. 3. и 4.) горе);

(ii) балистичко испитивање чаура како би се утврдило да ли су изашле из лежишта метка означене пушке (видети став 13. (тач. 5–7.) горе); и

(iii) одређивање положаја тела када је испалјен хитац и положаја пушке који се могу одредити из путање метка и трагова на плафону (видети став 13. (тач. 9. и 10.) горе).

Веће је у том тренутку одбило да наложи спровођење преосталих истражних радњи које је предложио војни тужилац.

(i) Покушај балистичког испитивања и реконструкције инцидента

42. Реконструкција инцидента обављена је 23. новембра 2004. године у присуству војног истражног судије [И.Д.], војног тужиоца [Н.Т.], родитеља Д.К. и њихова два адвоката и балистичара А.Р. из Националног криминалистичко-техничког центра МУП-а. Утврђено је, како је наведено у накнадном извештају, да:

(i) је плафон био израђен од бетона који се налазио изнад плафона од трске, те да меци нису могли да прођу кроз исти;

(ii) меци такође нису пронађени у доњем делу плафона који је направљен од трске;

(iii) је балистичар покушао да изврши реконструкцију инцидента, симулирајући могуће положаје тела Д.К.

43. Војни истражни судија прекинуо је реконструкцију инцидента након коментара балистичара да је могуће да су се пројектили распали и да, чак и у случају њиховог проналажења, не би били погодни за балистичко испитивање.

44. Дана 25. новембра 2004. године, балистичар је извршио балистичко испитивање и прижио кратак извештај. Он је навео да су сачуване чауре идентичне примерцима метака испалених из пушке М-70Б1 (регистарски број 151913), те се може закључити да су и оне испалене из те пушке. Даље, с обзиром на „фиксирани трагове” (видети став 13 горе) и податке прикупљене током реконструкције инцидента, Д.К. је „на месту инцидента” могао бити „у једном од савијених чучећих положаја”, док је путања пројектила могла бити онаква каква је приказана на фотографијама снимљеним током реконструкције инцидента. Ниједна од наведених фотографија није поднета Суду.

45. Пет дана касније, 30. новембра 2004. године, истражни судија је затражио од војне полиције (ВП 2834) да јуришну пушку М-70Б1 пренесе из Криминалистичко-техничког центра у Београду (видети став 42. горе) у Лесковац (ВП 4796). Касније се испоставило да је предметна пушка изгубљена, а затим и уступљена приватној компанији 2009. године (видети ст. 81–83. у наставку).

(ii) Допунски извештај вештака судске медицине и додатно испитивање сведока

46. Војни тужилац [С.Р.] је такође затражио здравствену и војну евиденцију у погледу Д.К., распоред и дневник стражарске дужности, као и појашњење да ли су меци пронађени на месту инцидента (видети став 13. горе) припадали муницији касарне „Јабланица”. На питање о мецима, војна полиција је одмах одговорила потврдно и објаснила да су списи које је тужилац тражио послати у Београд заједно са телом Д.К.

47. Дана 1. децембра 2004. године, старији водник П.З. (видети став 9 горе) је узео додатне изјаве сведока од војних официра Н.К. и Д.Р. из исте касарне у којој је служио и Д.К. Обојица су навели да је Д.К. био нарочито миран и повучен, али да никада нису чули да је имао проблема са неким или да је био злостављан.

48. Дана 6. децембра 2004. године, војни тужилац је затражио од вештака судске медицине да разјасне следеће:

(i) колико су старе [небалистичке] повреде које су биле присутне на телу (као што је описано у ставу 21. горе);

(ii) да ли су те повреде настале заживотно или након смрти Д.К. и, уколико су настале пре његове смрти, колико пре; и

(iii) колико су повреде биле тешке и да ли су, и у којој мери, могле проузроковати смрт Д.К.

49. Дана 13. децембра 2004. године, пуковник др И.М., који је надгледао прву обдукцију (видети ст. 19–22. горе), је пружио допунски извештај о повредама главе, у којима је навео да се ради о повредама истуреног дела главе са десне стране и задње трећина теменог предела са леве стране:

(i) наглашавајући да се у извештају говори о озледама, а не о ранама;

(ii) изјавивши да величина и изглед озледа указују на то да су нанете лаганим ударцима тупим механичким предметом на кожи наведених подручја главе;

(iii) изјавивши да се појам „тупи предмет” не односи на неки посебан предмет, те да је повреда могла настати активним дејством – ударцем, или пасивним дејством – падом. Озледе истуреног дела главе могао је да нанесе и сâм Д.К. ударајући главом о врата, делове намештаја или о под.

Др И.М. је закључио да су ове озледе представљале лаке телесне повреде задобијене док је Д.К. био жив, те да нису могле имати смртни исход. На крају је нагласио да је ово био први пут да мора да коментарише нешто што није било од посебног значаја за изазивање смрти.

3. Затварање војне истраге и пренос надлежности војног правосуђа на грађанске судове

50. У међувремену, 30. новембра 2004. године, адвокат породице Н. је обавештен од стране извесног градоначелника Р.М. да ће доћи до преноса надлежности са савезних војних судова на грађанске судове, и да би они могли да преузму кривично гоњење пред редовним судовима након 31. децембра 2004. године (видети став 109. у наставку).

51. Подносилац очигледно није био обавештен о даљим корацима у истрази, осим о изјавама вештака судске медицине.

В. Супсидијарно кривично гоњење од стране подносиоца

1. Супсидијарно кривично гоњење од стране подносиоца за изазивање смрти његовог сина (Ктн бр. 9/05 и Кри бр. 17/05)

52. На неутврђени датум убрзо након тога, подносилац и супруга подносиоца су поднели кривичну пријаву против непознатих извршилаца, на основу основане сумње да су одређена Н.Н. лица противправно убила њиховог сина Д.К.

53. Дана 4. априла 2005. године, Окружно јавно тужилаштво у Лесковцу (у даљем тексту: „ОЈТЛ“) је по кратком поступку одбацило кривичну пријаву, уз образложење да у истој нису наведени елементи кривичног дела које би то тужилаштво гонило по службеној дужности. Дописом од истог дана, подносилац је обавештен о тој одлуци и о свом праву на супсидијарно кривично гоњење у року од осам дана од дана достављања одлуке.

54. Подносилац је 14. априла 2005. године поднео захтев Окружном суду у Лесковцу за спровођење појединих истражних радњи. Тражио је од суда да наложи ексхумацију тела и даљу обдукцију како би се исправили недостаци првог обдукцијског налаза (видети ст. 19–22. горе), а нарочито како би се утврдило да ли улазне и излазне ране од метка одговарају оштећењу уоченом на одећи, путањи пројектила и опису из првог извештаја о обдукцији, као и да расветли повреде које је Д.К. претрпео у пределу врата и главе. Он је даље инсистирао да се додатно испитају форензичари, да се изврши адекватније балистичко испитивање и да се наведу имена високих војних старешина о којима се говори у тексту дневног листа „Данас“ од 11. априла 2005. године, као и имена других сведока који би могли да обелодане релевантне чињенице у вези са смрћу Д.К. Тражио је да се спроведе даља истрага како би се разјаснила питања и са сигурношћу утврдило да ли је његов син убијен или је себи одузео живот, како се наводи.

55. Дана 27. маја и 5. јула 2005. године, подносилац се придржавао упутства истражног судије да изнесе додатне детаље о својој пријави у неколико аспеката, укључујући објашњење зашто су ексхумација тела Д.К. и балистичко испитивање били неопходни, и да обезбеди копију чланка из горепоменог дневног листа. У међувремену, судија је добио списе предмета из претходне истраге.

(а) Други извештај о обдукцији из 2005. године

56. Дана 29. септембра 2005. године, тело је ексхумирано и друга обдукција је извршена од стране већа које су чинили лекари судске медицине Т.А. и Д.Ј. са Института за судску медицину Медицинског факултета у Београду, чија је улога била да пружи независно мишљење о томе шта је могло проузроковати повреде Д.К. У форензичком извештају, сачињеном 11. новембра 2005. године, вештаци су констатовали да иако је тело било у поодмаклој фази распадања и труљења, изгледа да је смрт била насилна и да је настала услед оштећења грудних органа од стране пројектила испалених из ватреног оружја.

57. Форензичари су потврдили раније налазе о улазним и излазним ранама од метака и да су меци испалени са предње стране Д.К., одозго наниже и из десна у лево (видети став 20. горе). Два метка су испалена један за другим и чинило се да је, услед чињенице да су повреде задобијене у тако кратком интервалу, било немогуће утврдити њихов редослед.

58. Имајући у виду списе предмета, прикупљене доказе и документацију са реконструкције инцидента (видети ст. 42–44. горе), једини положај тела у складу са путањом пројектила био је усправан положај, при чему је Д.К. био донекле нагнут унапред или надоле са равним или благо савијеним ногама. Имајући у виду карактеристике рана и ткива око њих, могло би се закључити да су меци испалени из непосредне близине од неколико центиметара, иако је прецизнија удаљеност могла бити одређена балистичким испитивањем и пробним испаливањем сличних хитаца. С друге стране, опис оштећења на одећи указује на то да је пушка била директно у контакту са одећом. Вештаци су закључили да не постоје форензички докази који би искључили могућност да је жртва задобила повреде самоповређивањем.

(б) Одбијање даље истраге

59. Дана 14. и 27. фебруара 2006. године, истражни судија и трочлано веће које одлучује у кривичним стварима истог суда су изразили неслагање са захтевом подносиоца, сматрајући да су околности погибије Д.К. биле довољно обелодањене, позивајући се углавном на горе наведене налазе о узроцима смртоносних повреда, положају тела и чињеници да је селектор паљбе на јуришној пушци затечен у положају „рафална паљба“ (видети став 13(4) горе).

60. Након упита подносиоца о предмету и његовог поднеска Министарству правде, Министарство га је 15. маја 2006. године обавестило да су сви поднесци прослеђени Државном јавном тужилаштву са захтевом да оно

предузме све неопходне кораке како би своје дужности обавила на брз и одговарајући начин. Такође је подносиоцу доставило извештај који је саставио председник Окружног суда у Лесковцу 12. априла 2006. године. Подносилац је наводно сазнао за одлуке од 14. фебруара и 27. фебруара 2006. године тек из тог извештаја, јер те одлуке наводно нису претходно уручене ни њему нити његовим правним заступницима. Влада и Уставни суд у својој одлуци су, међутим, навели да је потоња одлука уручена подносиоцу 10. марта, а његовој супрузи и једном од њихових правних заступника, В.Б., 13. марта 2006. године.

61. Чини се да је подносилац потом поднео још један захтев Окружном суду у Лесковцу, тражећи покретање формалне судске истраге, али да никада није добио одговор.

2. Супсидијарно кривично гоњење вештака судске медицине Г.М.Т. и И.М. због несавесног рада (број 1457/05)

62. На неутврђени датум, подносилац је заједно са супругом поднео кривичну пријаву против вештака судске медицине Г.М.Т. и И.М., који су сачинили први званични извештај о обдукцији 2004. године (видети ст. 18–22. горе), Војном одељењу Окружног јавног тужилаштва у Београду (у даљем тексту: „ОЈТБ”). Основ за подношење пријаве био је да је постојала основана сумња да су дотични починили кривично дело „несавестан рад у служби”. Подносиоци кривичне пријаве су указали на одређене контрадикторности и недостатке у форензичком извештају, укључујући неразјашњене повреде наводно нанете тупим механичким предметом и налаз да су меци испаљени из непосредне близине (видети ст. 21–22. горе), без пружања икаквих поузданих форензичких доказа за такав налаз. Они су предложили предузимање бројних истражних радњи.

63. Подносилац је дописом од 9. јуна 2005. године обавештен да је ОЈТБ 1. јуна 2005. године одбацио кривичну пријаву на основу тога што не постоје докази да су вештачи починили било какво кривично дело које би то тужилаштво процесуирало. Такође је обавештен да може да покрене супсидијарно кривично гоњење у року од осам дана од пријема тог дописа подношењем захтева за спровођење истраге.

64. Подносилац је 23. јуна 2005. године поднео захтев за спровођење истраге, који је изменио 20. јула 2005. У захтеву је, између осталог, наведено да је подносилац доставио вештачења којима су утврђени бројни недостаци у првом извештају о обдукцији, као и контрадикторности између одређених чињеничних налаза и закључка да је на Д.К. пуцано из апсолутне близине.

65. Дана 18. априла 2006. године, истражни судија је саслушао осумњичене. Др Г.М.Т. се користила правом да не изнесе ништа што може бити коришћено као доказ против ње у поступку и право да се брани ћутањем. Др И.М. је навео да је само надгледао обдукцију коју је изводила његова колегиница, и да јој је помагао око фотографске документације. Закључак да су хици испаљени у „директном контакту” са телом значи да је ватрено оружје било у контакту са одевеним телом. Софистициран преглед (сондирање) рана није извршен јер су уочене две добро дефинисане ране. Они су, међутим, изјавили да је стандардни метод који су користили потврдио њихове налазе. На крају, И.М. је објаснио да повреде на врату нису биле дубоке и да их је др Г.М.Т. само описала и није изнела своје виђење о томе шта их је могло проузроковати, јер се подразумевало да истражном судији треба оставити да донесе своје закључке.

66. Чини се да ни подносиоца, нити чланови његове породице или њихови правни заступници, нису били присутни током тог саслушања.

67. Истражни судија је изразио неслагање са захтевом за спровођење истраге који је тражио подносилац, уз образложење да није постојала основана сумња да су осумњичени починили наводно кривично дело. Он је додао да је форензички извештај из 2005. године потврдио налазе и закључке осумњичених у извештају о обдукцији из 2004. године (видети ст. 19–22. и ст. 56–58. горе).

68. Дана 8. јуна 2006. године, трочлано веће Војног одељења Окружног суда у Београду потврдило је налаз истражног судије, ослањајући се на доследне налазе два извештаја о обдукцији из 2004. и 2005. године о улазним и излазним ранама од метака и прихватајући опис положаја у којем је Д.К. могао да пуца на себе као веродостојан (видети ст. 57–58. горе). Као закључак, веће је закључило да је беспредметно то што први извештај о обдукцији није разјаснио да ли је „директан контакт” био са телом или одећом, с обзиром на друго мишљење и појашњење тог питања од стране др И.М. на рочишту одржаном 18. априла 2006. године (видети став 65. горе). Веће је навело налаз из првог извештаја о обдукцији о повредама које су нанете механичким предметом, али га није детаљније образложило.

69. Ни подносилац нити његови правни заступници нису позвани да се појаве пред већем. Одлука је уручена подносиоцу, али није достављена његовим правним заступницима. Подносилац је обавештен да може да уложи жалбу на ту одлуку у року од три дана од дана када му је решење уручено, што је дотични и учинио, понављајући своје претходне аргументе и тражећи поништење одлука горе наведеног суда.

70. Врховни суд Србије је 16. новембра 2006. године одбио даљу жалбу подносиоца, потврдивши образложење нижег суда као јасно, коначно и убедљиво. Та одлука је уручена правном заступнику подносиоца 22. априла 2007. године.

С. Парнични поступак против државе

71. Након парничне тужбе коју су подносилац, његова супруга и ћерка покренули 2007. године против Министарства одбране, парнични судови у Лесковцу су до 28. октобра 2010. године у два степена утврдили да је Д.К. преминуо током служења војног рока, у ситуацији за коју су сматрали да је сама по себи опасна. У погледу чињеница, судови су узели у обзир следеће:

- (i) да је Д.К. био на стражарској дужности када је пронађен мртав око 7.00 часова 27. августа 2004. године;
- (ii) да у извештају о инциденту стоји да је састављен у вези са „самоубиством Д.К.“; и
- (iii) да је у извештају о обдукцији закључено да је смрт Д.К. била насилна и изазвана пројектилима испаленим из ватреног оружја.

Судови су закључили да Министарство одбране стога треба да обештети тужиоце по основу објективне одговорности, те су досудили

- (i) родитељима Д.К. износ од RSD 800.000 по родитељу (око EUR 8.500), а сестри Д.К. износ од RSD 600.000 (EUR 6.400), због претрпљеног душевног бола и патње;
- (ii) RSD 600.000 подносиоцу на име материјалне штете зарад покривања трошкова сахране и ексхумације; и
- (iii) укупно RSD 338.000 на име трошкова (које треба наплатити из државних средстава).

72. Дана 25. јануара 2011. године, Први основни суд у Београду је наложио извршење пресуде.

73. Према поднеску Владе од 27. јануара 2025. године, обештећење досуђено гђи Анђи Костић и гђи Маји Костић исплаћено им је у целости 2. марта 2011. године, заједно са затезном каматом, односно укупан износ од RSD 4.222.760,35 (око EUR 44.500, обрачунат по курсу који је био примењив на дан исплате у релевантно време). Наследници подносиоца представке су потврдили ову информацију.

74. Дана 6. јула 2012. године, Први основни суд у Београду је одбио да пренесе износ обештећења досуђен подносиоцу на његову супругу, госпођу Анђу Костић, као његову правну наследницу, јер је дотични преминуо пре него што је пресуда постала правноснажна и извршна.

75. Уставни суд је 30. јануара 2014. године утврдио, између осталог, повреду права госпође Анђе Костић на правично суђење, поништио одлуку од 6. јула 2012. године и наложио ново разматрање (Уж-1001/2012).

76. Дана 25. марта 2014. године, следећи одлуку Уставног суда, Први основни суд у Београду је дозволио извршење исплате износа обештећења досуђеног покојном подносиоцу у корист његове супруге, госпође Анђи Костић.

77. Правни заступник подносиоца је 4. фебруара 2025. године обавестио Суд да је износ обештећења досуђен подносиоцу исплаћен госпођи Анђи Костић на неутврђени датум „након доношења одлуке од стране Уставног суда”.

Д. Нови увиђај (Кри. бр. 3/11 и Кв. бр. 25/11)

78. У међувремену, 13. јануара 2011. године, адвокат тадашњег подносиоца је, у име подносиоца и његове супруге, поново поднео захтев за спровођење истраге поводом смрти Д.К. Вишем суду у Лесковцу. Навео је, између осталог, да форензичари, у недостатку балистичког испитивања, нису били у могућности да дају мишљење ни на једно од питања које су поставили суд и он, а која су била потребна како би се отклонили недостаци из првог званичног извештаја или да се донесу било какви закључци о томе да ли су меци испалени уз директан или релативан прислон.

79. Дана 9. фебруара 2011. године, истражни судија је изразио неслагање са захтевом, сматрајући да су околности смрти Д.К. у потпуности утврђене и да не постоје правни нити медицински разлози за искључивање самоповређивања.

80. Кривично веће Вишег суда у Лесковцу је 10. фебруара 2011. године одбило неслагање истажног судије, и наложило да се изврши балистичко испитивање које је целисходно, прихватљиво и логично.

81. Било је неуспешних покушаја лоцирања јуришне пушке М-70Б1 са серијским бројем 151913 (видети став 13. горе) у периоду од 18. октобра 2011. до 30. априла 2012. године, када је суд обавештен од стране истражног судије да је оригинална пушка отуђена са муницијом приватној фирми „Ј.” током 2009. године, те да је у неком тренутку била растављена. Адвокат наследника подносиоца је обавештен 21. маја 2012. да је пушка нестала, те је затражено да обавести судију у року од осам дана да ли ће наследници подносиоца наставити са поступањем по захтеву за одобрење балистичког испитивања јер ће, у супротном, исти бити повучен. Они су обавестили судију да су желели да наставе са поступањем по предметном захтеву.

82. У поднесцима Владе и одлуци Уставног суда (видети под Ђ у наставку) се наводи да је „контаминирана” пушка пронађена у просторијама предузећа „Ј.” 14. јуна 2012. године.

83. Дана 16. јула 2012. године, истражни судија је сачинио службену белешку да је јединица војне полиције Ниш (3162/3) предала пушку, празан оквир и крпу која је коришћена за чишћење пушке, коју је првобитно у коришћеном стању затекло предузеће „Ј.”, које је све њене делове демонтирало, очистило све њене делове и саставило пре примопредаје.

84. По налогу суда из јуна 2012. године да се изврши балистичко испитивање, уколико је могуће, без оригиналне пушке или униформе, вештаци Националног криминалистичко-техничког центра МУП-а (Јединица Ниш) су 10. октобра 2012. године обавестили истражног судију да не могу да утврде да ли је гађање изведено уз апсолутни, директни или релативни прислон или из велике удаљености без пушке и униформе.

85. Наследници подносиоца су потом поднели предлог да суд ангажује независне вештаке који би извршили процену извештаја о обдукцији и утврдили даљину са које је пуцано, уколико је могуће.

86. Странке нису доставиле било какву додатну документацију о исходу поступка, нити се та информација види у одлуци Уставног суда из априла 2023. године. Влада је у својим запажањима тврдила да је истрага затворена јер подносилац није поднео ниједан други предлог.

Е. Нова кривична пријава коју су наследници подносиоца поднели против Н.Н. лица запослених у Војсци због спречавања и ометања доказивања (Ктн. 973/12 и ЕП. 122/12)

87. Дана 29. новембра 2012. године, наследници подносиоца су Вишем суду у Лесковцу поднели кривичну пријаву против Н.Н. лица због спречавања и ометања доказивања из члана 336. став 4. у вези са ставом 2. Кривичног законика. Наследници подносиоца су тврдили да су Н.Н. лица која су припадници Војске одложила јуришну пушку М-70Б1 која је коришћена за убиство Д.К. 27. августа 2004. године, као и да су Н.Н. лица која су припадници Војске уништила униформу коју је Д.К. носио тог дана.

88. Након почетне размене информација са редовном полицијом Лесковца, суд је 14. децембра 2012. године напослетку наложио јединици војне полиције Команде Копнене војске Ниш (1097), заједно са службеном белешком од 16. јула 2012. године (видети став 83. горе), да предузме све неопходне мере како би се идентификовао починилац пријављеног кривичног дела и како би се прикупили сви релевантни подаци и докази који би могли бити корисни за олакшавање спровођења кривичног поступка.

89. Након кратке информације од 26. децембра 2012. године, надлежна јединица војне полиције ВП 3162/12 (у даљем тексту: „војна полиција”) је 8. марта 2013. године обавестила ОЈТЛ да их је др И.М., начелник Института за судску медицину при ВМА, обавестио да униформа није задржана на његовом Институту након извођења прве обдукције (видети став 18. горе), већ је предата ради нове истраге Институту за судску медицину Медицинског факултета у Београду када је тело ексхумирано ради извођења друге обдукције 2005. године (видети став 56. горе).

90. Дана 27. маја 2013. године, Криминалистичко-технички центар МУП-а, који је извршио и известио о реконструкцији инцидента (видети ст. 42–44. горе), појаснио је да нису вршили никаква испитивања униформе, нити им је она икада послата.

91. Након издавања налога да додатном истрагом, војна полиција је 11. јуна 2013. године поднела нови извештај, позивајући се на нову изјаву др И.М. да је униформа скинута са тела Д.К. током извођења обдукције 2004. године и детаљно фотографисана, а затим осушена и спакована. Међутим, није могао да посведочи када и коме је иста уручена за потребе даље обдукције 2005. године; нити су постојали писани трагови о њеној примопредаји. ОЈТЛ је 26. јуна 2013. године пружио правном заступнику подносиоца све до сада примљене информације.

92. Канцеларија Заступника Државе је 26. септембра 2013. године обавестила ОЈТЛ о одлуци Суда од 17. септембра 2013. године, обавестивши Владу о представци и затражила, како би припремила одбрану државе, извештај о мерама које су до тада предузете.

93. У периоду од 18. септембра 2013. до 18. новембра 2014. године, ОЈТЛ је у шест наврата издало налог војној полицији да настави са истрагом ради разјашњења чињеница о наводном злочину и да их обавештава о прикупљеним доказима.

94. Војна полиција је 18. августа 2004. године обавестила ОЈТЛ да униформа није достављена форензичарима који су извршили ексхумацију и другу обдукцију. Прегледали су само одећу у којој је Д.К. био сахрањен и дали своје коментаре о униформи на основу њеног описа у првом извештају о обдукцији.

95. У извештају војне полиције од 9. децембра 2014. године наводи се да је полиција саслушала сва лица која су могла доћи у контакт са униформом и дошла до следећих сазнања: (i) да је униформа стигла у Институт ВМА заједно са телом; (ii) да је др И.М. фотографисао униформу; (iii) да је др Г.М.Т. осушила униформу након обдукције; (iv) да је униформа спакована и одложена у складиште Института; (v) да се није могло утврдити ко је био задужен за складиштење униформе, јер др И.М., који је обично давао упутства, није могао да се сети кога је овластио да се тиме бави; (vi) да су обично форензички асистенти били ти који су паковали и слали доказе, увек пратећи упутства др И.М. или некога ко га замењује; (vii) да је С.С., који је помагао у извођењу те конкретне обдукције, посведочио да је можда руковао униформом, али да није могао да се сети да ли је то заиста учинио или не; (viii) да није било трага о било каквом писаном упутству (или признаници за униформу) иако је било обавезно да се води евиденција о томе шта се догодило са доказима, осим уколико такви докази нису предати породици или послати са телом у капелу на кремацију; (ix) да су форензичари патолози можда били у контакту са униформом 5. новембра 2004. године, када је др Г.М.Т. замолила асистента М.Б. да униформу припреми за предају родитељима Д.К., али М.Б. није знао да ли се то заиста догодило или не; и (x) да је др И.М. раније претпоставио да је униформа послата у Институт (видети став горе), с обзиром на то да јој је у другом извештају о обдукцији посвећена детаљна пажња, али је погрешно.

96. Војна полиција је закључила следеће:

(i) да у захтеву за првобитну и накнадну обдукцију није прецизирано шта даље радити са униформом;

(ii) да није постојао систематски поступак за чување доказа након обдукције, као што је временски рок током којег је потребно поступати са доказима, локација на којој се докази морају чувати или процедуре за њихову предају трећој страни или органу који би био овлашћен да се бави тим доказима, али да су у пракси писани документи израђивани „од случаја до случаја”;

(iii) да није постојао писани запис о томе где је униформа ускладиштена, што представља кршење услова за вођење писмене евиденције;

(iv) да се претпоставља да је униформа уништена с обзиром да не постоји писани запис; и

(v) да просторија у којој су чувани материјални докази није била обезбеђена, да су сви запослени при Институту имали приступ истој и да није вођена евиденција о томе ко је улазио или износио предмете.

97. Дана 16. децембра 2014. године, ОЈТЛ је одбацило кривичну пријаву пошто је наводно кривично дело застарело за кривично гоњење. Уставни суд је утврдио да је ОЈТЛ евидентирао да је изгубљена пушка пронађена и достављена Вишем суду у Лесковцу у јулу 2012. године (видети став 83. горе). Униформа је изгубљена након што је извршен преглед и опис исте, и након што је фотографисана током извођења прве обдукције. Није постојао писани запис о томе да је иста сачувана као доказ те се може претпоставити да је уништена, али није постојала ни писана документација о њеном уништењу. С обзиром на то да је за кривично дело прописана казна од 6 месеци до 5 година затвора, а да је исто могло бити извршено најкасније до 5. новембра 2004. године, када је форензичко особље последњи пут преузело униформу, ОЈТЛ је закључило да је прекорачен рок застарелости за кривично гоњење.

98. Дана 26. децембра 2014. године, Више јавно тужилаштво у Лесковцу је потврдило ту одлуку.

Г. Обештећење по одлуци Уставног суда (Уж-739/2015)

99. Дана 28. јануара 2015. године, наследници подносиоца су поднели уставну жалбу, позивајући се на члан 24. став 1. Устава (видети став 108. у наставку). Они су се притуживали да власти нису спровеле адекватну, независну и марљиву истрагу, те да су пропустиле да пружи уверљиво објашњење околности везаних за смрт Д.К., са намером да прикрију истину о смрти Д.К. и умешаност државе у њу. Они су истакли разне недостатке

у оквиру истраге, укључујући губитак пушке и униформе, пропуст да испитају повреду нанесене „тупим механичким предметом”, изостанак балистичког испитивања или одговора на главно питање да ли су ране од метка нанесене уз апсолутни или релативни прислон, као и због несавесног рада форензичара патолога услед давања контрадикторних закључака. Они су затражили од суда да поништи најновије одлуке ОЈТЛ (видети ст. 97–98. горе), врати предмет зарад спровођења нове истраге и сваком од њих досуди износ од по EUR 10.000 на име нематеријалне штете услед кршења процесних обавеза државе.

100. У својој свеобухватној одлуци од 27. априла 2023. године, Уставни суд је утврдио да су државни органи извршили своје обавезе из процесног дела члана 24. Устава, али да су прекршили материјалну обавезу заштите живота Д.К. док је био под њиховом надзором.

101. Што се тиче његове надлежности *ratione temporis*, Уставни суд је појаснио да се уставна жалба може поднети само на одлуке и акте који су настали након ступања на снагу Устава, а то је 8. новембар 2006. године. Када су у питању процесне обавезе, позивајући се на судску праксу Суда (видети *Šilih protiv Slovenije* [BB], број 71463/01, ст. 159. и 162, од 9. априла 2009. године), признаје да су процесне обавезе државе такође еволуирале у засебну и аутономну дужност, способну да обавезује државу без обзира на то да ли се смрт догодила пре или после ступања Устава на снагу, те се позвао на тест „стварне везе“. Напомињући да је након 2011. године предузет низ истражних радњи, Уставни суд је прихватио да има надлежност *ratione temporis* у вези са жалбом подносиоца о неделотворној истрази. Међутим, иако је смрт Д.К. 2004. године, као покретач поступка, наступила пре критичног датума 2006. године, суд се није нарочито изјаснио о питању да ли је био надлежан *ratione temporis* у погледу материјалног дела права на живот, али је наставио да испитује основаност тог питања.

102. Суд је, пре свега, сматрао да су војни судови и тужиоци, који су били независни од Војске СЦГ и од официра који су били надређени Д.К. у касарни „Јабланица”, како у пракси, тако и у погледу командног ланца, сами покренули истрагу и спровели неопходне поступке благовремено. Њихова истрага је трајала само седам месеци и недељу дана (тј. од 27. августа 2004. до 4. априла 2005. године), док је накнадна истрага коју је захтевала родбина Д.К. трајала десет и по месеци (тј. од 14. априла 2005. до 27. фебруара 2006. године), показујући колико је првобитна истрага била брза и независна. Излажући детаљно горе описане чињенице, суд је сматрао да су државни органи предузели све разумне могуће истражне и процесне радње зарад утврђивања чињеница о смрти Д.К., те да сви прикупљени докази указују на то да је дотични војни обвезник сам себи одузео живот, а да претходно није било знакова самоубилачких идеја и да га нико није подстицао нити му помогао да себи одузме живот. Суд је одбацио аргументе подносиоца да су државни органи намерно пропустили да спроведу ефективну истрагу како би прикрили истину и, напротив, закључио је да је истрага у потпуности испунила захтеве марљивости, непристрасности, темељности и делотворности прописане чланом 24. Устава (видети став 108. у наставку).

103. Што се тиче накнадне истраге спроведене у периоду између 2011. и 2014. године (видети ст. 78–98. горе), суд је утврдио да је јавни тужилац учинио све што се од њега разумно могло очекивати током истраге.

104. Признајући да је постојао низ недостатака у истрази, нарочито у погледу неадекватног чувања униформе и неспровођења балистичког испитивања, суд је сматрао да ови пропусти нису били толико пресудног карактера да целу истрагу чине неадекватном или да угрозе могућност да надлежни органи пруже уверљиво објашњење везано за околности смрти Д.К. Конкретно, форензичари патолози су описали стање униформе у својим извештајима о обдукцији. Резултати и првобитне и накнадне обдукције су у опису рана потврдили да је удаљеност са које је Д.К. упуцан одговарала карактеристикама самоубиства, и да не постоји било шта што би реално довело до било какве идеје да би се балистичким прегледом дошло до другачијих закључака (видети ст. 20. и 58. горе).

105. Коначно, прихватајући самоубиство као уверљиво, Уставни суд је утврдио повреду материјалног аспекта права на живот, а посебно позитивне обавезе државе да ефективно заштити живот сина подносиоца. Он се углавном позивао на налазе и препоруке психолошке *post-mortem* анализе (видети ст. 33–35. горе) и идентификовао следеће знакове да су власти требале да пруже стручну помоћ Д.К., што су пропустиле да учине:

- (i) чињеницу да је Д.К. значајно изгубио на телесној тежини, односно да је изгубио 4 kg телесне тежине;
- (ii) његову повученост и жељу за изолацијом;
- (iii) његово одбијање да комуницира са родитељима путем телефона; и
- (iv) чињеницу да је ноћ пре инцидента пријавио проблем – да је мислио да му је неко украо новац.

106. Поврх тога, суд је препоручио да је, с обзиром на опасност својствену патролним дужностима, укључујући приступ оружју и изложеност дугим периодима умора и недостатка сна, требало да власти пажљиво процене да ли су чак и регрути који су генерално способни за војне задатке били реално способни да обављају ову конкретну дужност. С обзиром на горе наведено, било је јасно да Д.К. није био довољно спреман или способан да извршава ову оптерећујућу дужност, што је представљало озбиљан ризик по његов живот. Иако су се веома разумне препоруке тима вештака тицале општих превентивних мера (видети став 35. горе) за које се могло очекивати да су спроведене пре самоубиства, оне су изведене из анализе трагичних околности овог конкретног случаја. Тим вештака је несумњиво признао да је главни узрок самоубиства Д.К. био низ пропуста. Да су препоручене мере примењене и спроведене у одговарајућем тренутку, не би ни дошло до инцидента у коме је страдао Д.К.. Државни органи су стога морали бити одговорни што нису посветили довољно пажње заштити Д.К. од самоповређивања или уопште спречавању самоубиства у касарнама, што је за последицу имало то да Д.К. одузме себи живот.

107. Осим тог налаза о повреди, суд није дао даље препоруке, већ је сваком од наследника подносиоца досудио износ од EUR 5.000 по наследнику подносиоца на име нематеријалне штете.

РЕЛЕВАНТНИ ПРАВНИ ОКВИР

108. Члан 24. Устава Србије (објављен у „Службеном гласнику Републике Србије” – СГ РС – бр. 98/06), који је ступио на снагу октобра 2006. године, утврђује следеће:

„Људски живот је неприкосновен. У Републици Србији нема смртне казне. Забрањено је клонирање људских бића.”

109. У циљу спровођења Уставне повеље Државне заједнице Србија и Црна Гора (објављене у „Службеном листу СЦГ” – СЛ СЦГ – број 1/03), и сходно томе Закона о преношењу надлежности Војних судова на органе држава чланица (објављеног у „Службеном листу СЦГ” – СЛ СЦГ – број 55/04), Народна скупштина Републике Србије усвојила је децембра 2004. године Закон о преузимању надлежности војних судова, војних тужилаштава и Војног правобранилаштва (објављен у „Службеном гласнику РС” – СГ РС – број 137/04). Војни судови су укинута и надлежност војног правосуђа пренета је на цивилно правосуђе сваке државе чланице. Формирана су специјализована војна одељења при редовним окружним судовима (Београд, Нови Сад и Ниш), као и у оквиру тадашњег Врховног суда Србије. Сличне мере преношења предузете су и за систем кривичног гоњења. Закон о војним судовима, (објављен у „Службеном листу СРЈ” – СЛ СРЈ – бр. 11/95, 1/96, 74/99, 3/02 и 37/02) и Закон о војном тужиоцу (објављен у „Службеном листу СРЈ” – СЛ СРЈ – бр. 11/95, 1/96 и 3/02) замењени су и стављени ван снаге од 31. децембра 2004. године општим законима о организацији судова, судијама и јавним тужиоцима. На крају, ефективан пренос предмета требало је да се изврши на основу посебне подзаконске регулативе.

ПРИТУЖБЕ

110. Подносилац се притуживао, на основу чл. 2. и 6. Конвенције, на околности везане за смрт његовог сина и на наводни пропуст власти да спроведу адекватну истрагу о томе, са намером да прикрију умешаност војног особља.

ПРАВО

111. Имајући у виду природу горенаведених притужби и без обзира на разлику у природи интереса заштићених чл. 2. и 6. Конвенције, Суд, као „господар карактеризације” која се у праву даје чињеницама предмета о коме одлучује (видети *Radomilja и др. против Хрватске* [ВВ], бр. 37685/10 и 22768/12, став 114, од 20. марта 2018. године), сматра да је притужбе које су изнели подносилац и његови наследници потребно размотрити искључиво из перспективе члана 2. Конвенције (видети, на пример, *Beker против Турске*, број 27866/03, ст. 41–42, од 24. марта 2009. године; *Iorga против Молдавије*, број 12219/05, став 20, од 23. марта 2010. године; *Мучибабић против Србије*, број 34661/07, став 89, од 12. јула 2016. године; и *Malik Babayev против Азербејџана*, број 30500/11, став 60, од 1. јуна 2017. године). У овом контексту, Суд такође констатује да је обавестио Владу о овом делу представке по том члану, чији релевантни део гласи:

„1. Право на живот сваког лица заштићено је законом. Нико не сме бити намерно лишен живота, осим приликом извршења пресуде суда којом је осуђен за злочин за који је ова казна предвиђена законом.

...”

А. Прелиминарна питања

1. *Locus standi* подносиоца и његових наследника

112. Суд на почетку констатује да је међу странама у спору било неспорно да је подносилац имао *locus standi* да поднесе представку у вези са наводним кршењем права његовог сина на живот, које је заштићено чланом 2 Конвенције. С тим у вези, Суд је доследно прихватао да чланови блиске породице, укључујући браћу и сестре, особе чија смрт наводно представља одговорност државе, могу поднети притужбе Суду као индиректне жртве, наводећи кршење члана 2. у вези са околностима његове или њене смрти и накнадним истрагама (видети, на пример, у вези родитеља жртве, *Tsalikidis и др. против Грчке*, број. 73974/14, став 64, од 16. новембра 2017. године, са даљим референцама, и *Kekelashvili против Грузије* (одл.), број 35861/11, став 40, од 17. новембра 2020. године, са даљим референцама цитираним у њој) или имају право да наставе поступак који је покренула жртва која је након покретања преминула (видети, на пример, *Igor Shevchenko против Украјине*, број 22737/04, ст. 34–36, од 12. јануара 2012. године).

113. Штавише, у разним случајевима у којима је подносилац, као индиректна жртва, преминуо у току поступка по Конвенцији, као што је то случај у овом предмету, Суд је узео у обзир изјаве наследника или чланова уже породице подносиоца који су изразили жељу да наставе са поступањем по представци, или постојање легитимног интереса на који право полаже друго лице које то жели да учини (видети, међу другим изворима, *Hristozov и др. против Бугарске*, бр. 47039/11 и 358/12, ст. 68–75, ЕСЉП 2012 (изводи)). Суд констатује *proprio motu* да супруга и ћерка подносиоца, које су изразиле намеру да наставе са поступањем у предметном случају (видети став 2. горе), имају неопходан легитимитет да наставе са учешћем у овом поступку уместо подносиоца и, штавише, чини се да су лично погођене наводном повредом члана 2. Конвенције (видети, *mutatis mutandis*, *Khojoyan Fabris и Parziale против Италије*, број 41603/13, ст. 37–41, од 19. марта 2020. године; *Vardazaryan против Азербејџана*, број 62161/14, ст. 30–32, од 4. новембра 2021. године; и *Traskunova против Русије*, број 21648/11, став 58, од 30. августа 2022. године).

2. Да ли је представка благовремено поднета

(а) Поднесци страна

114. Влада је тврдила да подносилац није испоштовао рок од шест месеци. Према њиховој аргументацији, рок је почео да тече 10. марта 2006. године, када је подносиоцу уручена коначна одлука Окружног суда од 27. фебруара 2006. године, која је представљала коначно одбијање захтева подносиоца за истрагу случаја (видети ст. 59–60. горе). Сходно томе, подносилац је требало да поднесе представку у року од шест месеци од тог датума, пошто је до 1. септембра 2007. године, када је она заправо поднета, требало да зна да држава не намерава да спроводи даљу истрагу о смрти његовог сина.

115. Подносилац је позвао Суд да одбаци приговор, тврдећи да је истрага, иако неделотворна, била у току чак и у време подношења његовог изјашњења, и да се његова представка треба сматрати да је поднесена у року.

(б) Оцена Суда

116. Општа начела која регулишу примену рока од шест месеци према члану 35. став 1. Конвенције, која су била на снази у релевантно време, поново су потврђена у пресуди Великог већа *Мосани и др. против Румуније* ([ВВ], број 10865/09 и 2 друге представке, ст. 258–69, ЕСЉП 2014).

117. Враћајући се на предметни случај, Суд не може прихватити аргумент Владе да је одлука Окружног суда од 27. фебруара 2006. године представљала коначну одлуку у смислу члана 35. став 1. Конвенције.

118. Иако је Окружни суд напослетку одлучио да не настави даљу истрагу и о томе обавестио подносиоца 10. марта 2006. године, супсидијарно кривично гоњење форензичара је истовремено текло и наставило се до 22. априла 2007. године, када је подносилац обавештен о коначној одлуци Врховног суда да неће спроводити даљу истрагу (видети став 70. горе). Он је поднео представку Суду мање од шест месеци касније, односно 1. септембра 2007. године. Пошто је подносилац преузео улогу супсидијарног тужиоца, ово кривично гоњење је постало саставни део предмета, те се стога мора узети у обзир при процени поштовања правила подношења у року од шест месеци (видети *Младеновић против Србије*, број 1099/08, став 39, од 22. маја 2012. године, и *Петровић против Србије*, број 40485/08, став 60, од 15. јула 2014. године).

119. С обзиром на горе наведено, Суд сматра да се приговор Владе у вези са благовременошћу представке мора одбацивати.

В. Наводна повреда члана 2. Конвенције

1. Поднесци страна

(а) Влада

120. Позивајући се на пресуду *Caraher против Уједињеног Краљевства* (одл.), број 24520/94, ЕСЉП 2000-I и *Cataldo против Италије* (одл.), број 45656/99, од 3. јуна 2004. године, Влада је прво навела да подносилац и његови наследници више не могу тврдити да су жртве било какве повреде права на која се позивају у вези са смрћу Д.К. пошто је Основни суд у Лесковцу утврдио објективну одговорност државних органа за његову смрт и, с тим у вези, досудио адекватну и довољну одштету члановима његове породице (видети став 71. горе).

121. Влада је даље навела низ истражних радњи које су предузете непосредно након инцидента (видети ст. 9–23. горе), и тврдила да је накнадно прикупљена огромна количина релевантних доказа. Сprovedена је детаљна и делотворна истрага о смрти Д.К., која је показала да је он себи одузео живот. Што се тиче аргумента подносиоца да је смрт истражена само као самоубиство (видети став 127. у наставку), Влада је тврдила да су релевантни органи могли да истраже инцидент само ако је класификован као „помагање у извршењу самоубиства”. У току истраге нису добијени било какви докази који би навели власти да верују да постоји било какав разлог да се догађаји третирају на било који други начин.

122. Влада је тврдила да растојање са којег је лице упуцано није једини доказ који би могао да покаже да ли се смрт сматра самоубиством или је последица убиства, јер постоји много случајева убиства у којима је жртва „довршена” ранама задатим апсолутним прислоном цеви уз тело, као и случајева самоубиства у којима су ране нанете са релативно малог растојања. Одговор такође није био ни у потенцијалним резултатима другог балистичког испитивања да је оно могло бити спроведено, већ у прикупљању доказа добијених током истраге. У сваком случају, извештаји о обдукцији су дали одговор на ово питање – налази другог извештаја о обдукцији Института за судску медицину нису били у супротности са налазом првог извештаја о обдукцији. На ексхумацији су били присутни родитељи Д.К. Њихов адвокат је био позван, али је био спречен својим притвором из разлога који нису повезани са предметним случајем. Оптужбе о завери у коју је умешан адвокат биле су бесмислено усмерене на стварање сензације, и нису биле поткрепљене чињеницама.

123. Влада се такође оштро противила тврдњи подносиоца да је пушка била кључни доказ и да је „контаминирана” како би се тај доказ прикрио. Пушка је одложена тек након што су сви надлежни органи закључили да злочина није било.

124. Влада је инсистирала да, како су утврдили различити истражни органи, није било кривичног дела у било ком погледу. Она је тврдила да у предметном случају није било ничега што би могло навести домаће органе да претпоставе да ће Д.К. одузети себи живот, јер никада није показивао такву намеру. Узимајући у обзир непредвидивост људског понашања, несразмеран и немогућ терет би био наметнут властима уколико би сносиле одговорност за самоповређивање Д.К. када нису постојали знаци нити информације о његовом психичком стању.

125. Влада је закључила да је истрага била темељна и делотворна, и да су власти пружиле уверљиво, задовољавајуће и убедљиво објашњење догађаја који су претходили самоубиству Д.К.

(b) Подносилац представке

126. Подносилац се притуживао да српске власти нису испуниле своје обавезе у складу са процесним делом члана 2. Конвенције, пошто је домаћа истрага у вези са смрћу Д.К., која је евидентирана као самоубиство, била мањкава и пристрасна. Подносилац и његови наследници су истицали разне недостатке и нетачности у истрази које су већ предочене пред домаћим судовима и Уставним судом, а које су раније резимиране (видети ст. 62. и 99. горе), притужујући се посебно да није пружено убедљиво објашњење нити поуздана и чврста форензичка индикација у погледу апсолутног прислона или релативног растојања са кога је пуцано као кључног узрока смрти Д.К.. (видети ст. 20. и 58. горе). Поред тога, тврдили су да им је приступ био ускраћен у многим фазама истраге, као и приступ документацији попут резултата токсиколошке анализе, тестова парафинске рукавице и балистичких тестова.

127. Подносилац је оспорио закључак да је Д.К. сам себи одузео живот, и тврдио да државни органи нису пружили уверљиво, задовољавајуће и убедљиво објашњење за његову смрт. Смрт је истражена само под претпоставком да се ради о самоубиству, и све истражне радње су имале за циљ потврђивање те хипотезе. Наводи подносиоца да је смрт жртве била директна последица противправног убиства од стране припадника оружаних снага, и/или да је његово самоубиство изазвано претходним психичким злостављањем од стране његових надређених официра јер је био сведок одређених спорних догађаја, нису узети у обзир, јер су надлежни

органи игнорисали све доказе који нису подржавали званичну верзију догађаја без давања било каквог доброг разлога за то.

128. Штавише, наследници подносиоца су одлуку Уставног суда схватили као „друго убиство” њиховог сина и брата и као „изругивање правди”. Суд је „покушао да сакрије шокантне пропусте” истражних органа, укључујући и неспровођење балистичког испитивања које би дало одговор на питање са које раздаљине је Д.К. био упуцан, а поставља се и питање како су кључни докази, попут униформе коју је Д.К. носио и пушке, били уништени или продати, при чему је пушка откривена тек много касније, и то само услед притиска јавности и медија. По мишљењу наследника подносиоца, одлука Уставног суда је представљала „брутално назадовање” јер је одступила од судске праксе тог суда у погледу достигнутог високог стандарда заштите људских права, који се састојао у томе да утврди повреду процесног аспекта члана 24. Устава (видети став 108. горе) у случајевима када је било мање озбиљних пропуста у току истраге.

129. Подносилац се није сложио да накнада коју је досудио грађански суд, а такође и Уставни суд, представља одговарајуће и довољно обештећење. Штавише, одлука Уставног суда је имала за циљ да спречи доношење повољне одлуке Суда. Подносилац је позвао Суд да осујети такав покушај.

2. Оцена Суда

(а) Општа начела која се односе на статус жртве подносиоца представке, који су примењиви на предметни случај

130. Према утврђеној судској пракси Суда, када национални органи утврде повреду, а њихова одлука представља одговарајуће и довољно обештећење, дотична страна више не може тврдити да је жртва у смислу члана 34. Конвенције (видети, међу другим изворима, *Scordino против Италије* (бр. 1) [ВВ], број 36813/97, ст. 179–81, ЕСЉП 2006-V, и *Kołaczyk и Kwiatkowski против Пољске* (одл.), број 34215/11, став 40, од 22. октобра 2013. године). Што се тиче обештећења које је одговарајуће и довољно да би се исправило кршење права из Конвенције на националном нивоу, Суд је генерално сматрао да оно зависи од свих околности случаја, са посебним освртом на природу права за које се тврди да је повређено (видети *Gäfgen против Немачке* [ВВ], број 22978/05, став 116, ЕСЉП 2010), уз разлоге дате у одлуци (видети *Jensen против Данске* (одл.), број 48470/99, ЕСЉП 2001-X) и постојаност неповољних последица по дотичну особу након доношења те одлуке (видети *Freimanis и Līdums против Летоније*, бр. 73443/01 и 74860/01, став 68, од 9. фебруара 2006. године). Само када су ови услови испуњени, супсидијарна природа заштитног механизма Конвенције искључује разматрање представке (видети *Cocchiarella против Италије* [ВВ], број 64886/01, став 71, ЕСЉП 2006-V; и *Cataldo*, цитиран горе).

131. Прво, у контексту члана 2. Конвенције, Суд понавља да се обавеза спровођења истраге, која се подразумева у разним контекстима у оквиру Конвенције, може разликовати и по садржају и у смислу пратећег образложења, у зависности од конкретне ситуације која је довела до ње (видети, на пример, *Banks и др. против Уједињеног Краљевства* (одл.), број 21387/05, од 6. фебруара 2007. године). Слично томе, способност подносиоца представке да тврди да је жртва зависиће од обештећења које ће му пружити домаћи правни лек (видети, на пример, *Nikolova и Velichkova против Бугарске*, број 7888/03, став 49, од 20. децембра 2007. године, као и предмете цитиране у њему).

132. Суд понавља да, независно од питања да ли новчана исплата може имати утицаја на материјални аспект члана 2, ствар је установљене судске праксе да, у случајевима у којима се наводи да је смрт намерно изазвана или да је наступила након напада или злостављања, досуђивање накнаде не може ослободити државе уговорнице од њихове обавезе да спроведу истрагу која може довести до идентификације и кажњавања одговорних (видети *Mustafa Tunç и Fecire Tunç против Турске* [ВВ], број 24014/05, став 130, од 14. априла 2015. године, као и изворе цитиране у њему). То је зато што, када би власти могле да ограниче своју реакцију на инциденте намерног злостављања од стране, између осталог, државних службеника на пуку исплату накнаде, а да притом не чине довољно да кривично гоне и казне одговорне, било би могуће да државни службеници у неким случајевима злоупотребљавају права оних који су под њиховом контролом практично некажњено, док би законска забрана одузимања живота, упркос њеној суштинској важности, била неделотворна у пракси (*ibid.*, став 130.).

133. Међутим, како је Влада истакла, тамо где није било намерног одузимања живота, досуђивање накнаде за проузроковану штету у парничном или управном поступку може представљати одговарајуће обештећење (*ibid.*, став 131.).

134. Штавише, без обзира на одсуство било каквог аргумента Владе о утицају одлуке Уставног суда на статус жртве подносиоца (видети став 120. горе), Суд није спречен да ово питање испита по сопственој иницијативи,

будући да се ради о ствари која потпада под његову надлежност (видети, на примјер, *Sejdić u Finči против Босне и Херцеговине* [ВВ], бр. 27996/06 и 34836/06, став 27, ЕСЉП 2009, и *Јаковљевић против Србије* (одл.), број 5158/12, став 29, од 13. октобра 2020. године). Суд понавља да приликом процене да ли подносилац представке може да тврди да је истинска жртва наводне повреде, треба узети у обзир не само формалну позицију у време када је представка поднета Суду, већ и све околности предметног случаја, укључујући било какав развој догађаја пре датума када је Суд испитао случај (видети *Rootan против Белгије* [ВВ], бр. 18052/11, став 128, од 31. јануара 2019. године). Ово је један од разлога за суспендовање испитивања предметног случаја од стране Суда: запажања странака указују на то да су наследници подносиоца поднели две уставне жалбе 2012. године (видети став 75. горе) и 2015. године (видети став 99. горе), од којих је о потоњој Уставни суд донео одлуку у априлу 2023. године (видети ст. 100–107. горе). Имајући наведено у виду, уставна жалба остаје, у начелу, правни лек који је потребно исцрпити, у смислу члана 35. став 1. Конвенције, само у вези са представкама поднетим почев од 7. августа 2008. године (видети *Винчић и др. против Србије*, број 44698/06 *et seq.*, став 51, од 1. децембра 2009. године), док се у односу на све представке поднете раније, као што је предметна представка, свако обештећење које пружи Уставни суд мора ценити кроз призму тога да ли се подносилац може и даље сматрати жртвом у оквиру значења члана 34. (видети *Видаковић против Србије* (одл.), број 16231/07, од 24. маја 2011. године, *Јовановић против Србије*, број 32299/08, ст. 34–35, од 2. октобра 2012. године и *Мучибабић*, цитиран горе, ст. 116–120; видети, за релевантна начела у погледу статуса жртве у контексту ненамерне смрти, иако у контексту притвореника и медицинског немара, *Kekelashvili*, цитиран горе, ст. 41–55, са даљим референцама у њему).

(b) Општа начела у вези са обавезама државе утврђена судском праксом Суда у контексту члана 2. Конвенције, примењива на предметни случај

135. Предметни случај се односи на сина подносиоца, Д.К., који је био регрут на служењу обавезног војног рока када је затечен са ранама од ватреног оружја у својој касарни, под старатељством и у зони под искључивом контролом и одговорношћу војних власти државе. Дотични је преминуо неколико минута касније.

136. Суд понавља да прва реченица члана 2. став 1. налаже држави не само да се уздржи од намерног и незаконитог одузимања живота, већ и да има позитивну обавезу да заштити животе оних који су под њеном надлежношћу (видети *L.C.B. против Уједињеног Краљевства*, од 9. јуна 1998. године, став 36, *Извештаји о пресудама и одлукама* 1998-III), која, између осталог, укључује постојање делотворног независног правосудног система који је способан да брзо утврди чињенице, да кривце позове на одговорност и пружи одговарајуће обештећење жртвама (или њиховим најближим рођацима). Суд је такође нагласио да су, као и лица у притвору, регрути који пролазе кроз обавезну војну службу и војници под искључивом контролом државних органа, који су у обавези да их заштите од других појединаца или од самоповређивања (видети *Beker*, цитиран горе, ст. 41–42; *Mosendz против Украјине*, број 52013/08, став 92, од 17. јануара 2013. године; *Perevedentsevy против Русије*, број 39583/05, став 93, од 24. априла 2014. године, и *Tikhonova против Русије*, број 13596/05, став 68, од 30. априла 2014. године). У контексту смртних случајева у касарнама и/или током служења обавезног војног рока, свеобухватна општа начела према члану 2. Конвенције, у погледу садржаја позитивне материјалне обавезе државе да брине о онима који подлежу ризику од самоубиства, укључујући предузимање превентивних оперативних мера зарад њихове заштите од самоповређивања или наношења штете од стране других појединаца, и обим позитивне процедуралне обавезе да се спроведе делотворна истрага и пружи одговор у погледу било каквих смртних случајева, резимирана су у предметима *Malik Babayev*, цитиран горе, ст. 64–68. (материјални аспект) и ст. 79–81. (процесни аспект); *Boychenko против Русије*, број 8663/08, ст. 76–80. (материјални аспект) и 81–84. (процесни аспект), од 12. октобра 2021. године, и недавно *Varyan против Јерменије*, број 48998/14, ст. 87–95. (материјални аспект) и ст. 96–100. (процесни аспект), од 4. јуна 2024. године).

137. У светлу горе наведених начела и имајући у виду да је Д.К. живот изгубио током служења војног рока, у околностима које потенцијално представљају одговорност државе, члан 2. је подразумевао обавезу Тужене државе да свим средствима која јој стоје на располагању обезбеди адекватан истражни одговор, било судски или на који други начин (видети ст. 132–133. горе). Захтев да се кључне чињенице и стварне околности смрти, које су у потпуности, или великим делом, биле у оквиру искључивих сазнања војних власти, хитно изнесу на увид јавности и да процедуре предвиђају ефективну одговорност, може се сматрати кључним за одржавање поверења јавности у њихово придржавање владавине права и за спречавање било какве толеранције на и дослуха у извршењу противзаконитих радњи. Тамо где су спорни догађаји у потпуности или великим делом у оквиру искључивих сазнања власти, као у случају лица која су под њиховом контролом у притвору или у војсци, појавиће се јаке чињеничне претпоставке у вези са повредама и смрћу који су се догодили током трајања тог притвора или служења у војсци (видети *Nana Muradyan против Јерменије*, број 69517/11, став 123, од 5. априла 2022. године). Заиста, може се сматрати да је терет доказивања на властима да пружи задовољавајуће и убедљиво објашњење (видети *Beker*, цитиран горе, став 41, и *Nana Muradyan*, цитиран горе, став 123.) – тј. да

ли је Д.К. убијен или је сам себи одузео живот – како би се отклонили све сумње у вези са тим. Као господар сопственог поступка и сопствених правила, Суд има потпуну слободу при процени не само допуштености и релевантности, већ и доказне вредности сваког доказа који му је предочен (видети, на пример, *Carter против Русије*, број 20914/07, став 97, од 21. септембра 2021. године, са даљим референцама). При процени доказа, Суд усваја стандард доказа „ван разумне сумње”. Такав доказ може произићи из коезистенције довољно јаких, јасних и доследних закључака или сличних непобитних чињеничних претпоставки. У овом контексту, понашање странака приликом прибављања доказа се мора узети у обзир (видети *Tanli против Турске*, број 26129/95, став 109, ЕСЉП 2001-III (изводи)). Иако Суд није везан закључцима домаћих судова, у нормалним околностима, исти захтева уверљиве елементе који би га навели да одступи од чињеничних закључака до којих су дошли наведени судови (видети *Klaas против Немачке*, од 22. септембра 1993. године, ст. 29–30, Серија А бр. 269).

138. Сходно томе, сама чињеница да су српске власти биле обавештене о смрти Д.К. је довела до *ipso facto* обавезе према члану 2. Конвенције да поступају са примерном марљивошћу и да, на сопствену иницијативу, спроведу ефективну и непристрасну званичну истрагу како би брзо прикупили доказе и утврдили околности у којима је дошло до пуцњава и небалистичких повреда (видети, *mutatis mutandis*, као оригиналну референцу, *Ergi против Турске*, од 28. јула 1998. године, став 82, *Извештаји* 1998-IV; и *Ilhan против Турске* [BV], број 22277/93, став 63, ЕСЉП 2000-VII; видети, у вези са самоубиством регрута, *Malek Babayev*, цитиран горе, став 79; *Hasan Çalışkan и др. против Турске*, број 13094/02, став 49, од 27. маја 2008. године, и *Abdullah Yılmaz против Турске*, број 21899/02, став 58, од 17. јуна 2008. године; видети, у вези са војницима по уговору, *Beker*, цитиран горе, ст. 41–43; *Boychenko*, цитиран горе, ст. 82. и 97; *Sergey Shevchenko против Украјине*, број 32478/02, ст. 54–57, од 4. априла 2006. године; *Hovhannisyan и Nazaryan против Јерменије*, бр. 2169/12 и 29887/14, од 8. новембра 2022. године; *Durdu против Турске*, број 30677/10, ст. 69–74, од 3. септембра 2013. године; и *Yasemin Doğan против Турске*, број 40860/04, ст. 60–63, од 6. септембра 2016. године). Државни органи су морали да предузму све разумне напоре, укључујући поседовање неопходних ресурса, како би обезбедили да се докази са места инцидента и други релевантни докази прикупе благовремено и довољно темељно како би се обезбедили докази и елиминисао, или свео на најмању могућу меру, сваки ризик од пропуста који касније могу да угрозе могућност утврђивања одговорности и позивања одговорног лица на одговорност (видети *Boychenko*, цитиран горе, став 97.).

139. У зависности од налаза, истрага је требало даље да утврди било какве недостатке у функционисању регулаторног система и да испита да ли су државни званичници или власти на било који начин били умешани или одговорни за смрти које су се догодиле под њиховом одговорношћу, без обзира на то да ли су наводни починиоци били државни службеници или непознати, или када је дошло до самоповређивања (видети *Beker*, цитиран горе, ст. 41–50.).

140. Иако се питање да ли је истрага, с обзиром на њену природу и степен контроле, била довољно делотворна мора оценити на основу свих релевантних чињеница и с обзиром на практичну реалност истражног рада, потребно је нагласити да дужност истраге повлачи нарочито строгу контролу тамо где је сумњива смрт наступила док је жртва била под надзором органа власти (видети, на пример, *Velikova против Бугарске*, број 41488/98, ст. 80. и 82, ЕСЉП 2000-VI), укључујући случајеве када је жртва била под одговорношћу војних власти и пронађена мртва у касарни. Истрага у сваком случају мора испунити услове утврђене у добро установљеној судској пракси Суда (видети *Mustafa Tunç и Fecire Tunç*, цитиран горе, ст. 169–82, од 14. априла 2015. године, и референце цитиране у ставу 138 горе; видети такође, у општем контексту, *Tanrikulu против Турске* [BV], број 23763/94, ст. 101. и 103, ЕСЉП 1999-IV; *Salman против Турске* [BV], број 21986/93, став 105, ЕСЉП 2000-VII; *Tanli*, цитиран горе, став 149; *Paul и Audrey Edwards против Уједињеног Краљевства*, број 46477/99, ст. 69. и 74, ЕСЉП 2002-II).

(с) Примена горенаведених начела у предметном случају, укључујући у погледу статуса жртве подносиоца представке и његових наследника

141. Суд примећује да стране не споре да је смрт Д.К. наступила као последица повређивања из ватреног оружја. У образложењу смрти, Влада се позвала на исход званичне истраге у којој је саопштено да је Д.К. неочекивано себи одузео живот, пуцајући на себе два пута док је био на стражи (видети став 121. горе). С друге стране, подносилац представке је оспорио званичан закључак о самоубиству (видети став 127. горе), притужујући се да су власти пропустиле да предузму неколико кључних истражних радњи, са намером да прикрију умешаност војске, било зато што је смрт његовог сина, као нежељеног сведока одређених спорних догађаја, представљала незаконито убиство од стране припадника војних снага, или зато што је самоубиство било изазвано претходним проблемима са његовим надређенима.

142. Суд констатује да се не чини да је било која од горе наведених хипотеза била очигледно неуверљива у погледу чињеница, макар у почетним фазама истраге (упоредити, по сличности и супротности, са *Panovu против Русије* (одл.), број 21024/08, став 44, од 1. децембра 2012. године, где није било ничега што би указивало на то, нити су подносиоци представке икада тврдили, да је смрт жртве била последица намерног чина). Стога, Суд сматра да, како би утврдио да ли су државни органи на адекватан начин извршили своју обавезу да одговарају за смрт и повреде Д.К. према члану 2. Конвенције, прво мора да узме у обзир процесни аспект притужбе подносиоца, односно делотворност истраге коју су спровели органи власти и закључке до којих су они дошли (упоредити са *Beker*, цитиран горе, став 43; *Sergey Shevchenko*, цитиран горе, ст. 54–57; *Pankov против Бугарске*, број 12773/03, став 58, од 7. октобра 2010. године; и *Vardanyan и Khalaфyan против Јерменије*, број 2265/12, од 8. новембра 2022. године), а затим да пређе на разматрање материјалног аспекта и питање да ли се држава може сматрати одговорном за смрт (видети, *mutatis mutandis*, *Ohanjanyan против Јерменије*, број 70665/11, став 139, од 25. априла 2023. године).

143. С обзиром на то да су подносиоцу били доступни и кривични и грађански правни лекови, Суд ће испитати да ли се за те правне лекове, онако како су прописани законом и како се примењују у пракси, може рећи да – заједно – представљају правне путеве уз помоћ којих је могуће брзо утврдити чињенице, позвати кривце на одговорност, уколико постоје, и пружити одговарајућу одштету жртви (видети *Nicolae Virgiliu Tănase против Румуније* [ВВ], број 41720/13, став 169, од 25. јуна 2019. године, и *Lopes de Sousa Fernandes против Португала* [ВВ], број 56080/13, став 214, од 19. децембра 2017. године).

(i) Процесни аспект

(α) Парнични поступак

144. Прво, што се тиче приговора Владе у вези са губитком статуса жртве (видети став 120. горе), у недостатку довољних разлога у прилог супротном, Суд неће одступити од своје праксе по којој се сâм парнични поступак не може бавити суштином процесне притужбе подносиоца представке поднете Суду (видети *Петровић*, цитиран горе, став 81.), нити може представљати адекватно и довољно обештећење како би се осигурало да држава поштује своје процедуралне обавезе, а које би лишило подносиоца статуса жртве у том погледу (упоредити, по сличности и супротности, са *Panovu*, цитираним горе). Веома ограничени налази и закључци у парничном поступку, донети на иницијативу подносиоца, ослањали су се само на извештај са места инцидента који је састављен у вези са „самоубиством Д.К.” и на закључак из извештаја о обдукцији да је смрт Д.К. проузрокована пројектилама испаљеним из ватреног оружја. Исплата накнаде на име материјалне и нематеријалне штете због смрти Д.К. била је заснована на строгој и објективној одговорности државе у парничном поступку, као грађанскоправни лек без утврђивања кривице, заснован искључиво на чињеници да је Д.К. преминуо док је служио војни рок, у инхерентно опасној ситуацији (видети став 71. горе). Парнични поступак очигледно није био у могућности да утврди чињенице везане за инцидент са било каквом тачношћу или, како је прикладно, да доведе до било каквих значајнијих налаза у погледу степена одговорности било ког државног званичника умешаног у инцидент, како се захтева чланом 2, са или без користи од закључака изведених из кривичне истраге (видети, у својству оригиналног извора, *Tanrikulu*, цитиран горе, став 79, и *Kaya против Турске*, од 19. фебруара 1998. године, став 105, *Извештају* 1998-І; видети, такође, *mutatis mutandis*, *Khashiyev и Akayeva против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, ст. 11–21, од 24. фебруара 2005. године, и *Estamirov и др. против Русије*, број 60272/00, ст. 77–78, од 12. октобра 2006. године, у вези са парничним поступцима као неприкладном обештећењу за повреде материјалне и процесне обавезе, иако у контексту делотворности домаћих правних лекова у случајевима напада са смртним исходом).

(β) Кривични поступак

145. Кривична истрага је начелно, и макар у теорији, способна да утврди чињенице и идентификује и казни починиоце, уколико постоје (упоредити са предистражним поступком у предмету *Петровић*, цитираном горе). У предметном случају, војни правосудни органи су започели увиђај на месту инцидента одмах, мање од два сата након што се инцидент наводно догодио; истог дана је сачињен и први извештај о инциденту на лицу места. Екипа је предузела низ мера, укључујући прикупљање доказа са места инцидента, узорака парафинске рукавице и изјава сведока. Судија је такође наложио обдукцију и биолошка и хемијска испитивања, као и технички преглед узорака пушке и парафинске рукавице (видети ст. 8–17. горе).

146. Обдукција је обављена дан након смрти Д.К. од стране судско-медицинског већа ВМА. (упоредити, по супротности, са *Тере против Турске*, број 27244/95, став 181, од 9. маја 2003. године). Истина је да у извештају о обдукцији није прецизирано време смрти, али у околностима случаја то изгледа није било пресудно за расветљавање чињеница (упоредити, по супротности, са *Velikova против Бугарске*, цитираним горе, став 79.). У извештају о обдукцији је јасно идентификован узрок смрти и прецизирано да је она била тренутна и насилна, пројектилама испаљеним „апсолутним прислоном цеви ватреног оружја ... са прострелином од напред уназад,

одозго наниже и из десна у лево”. Такође је садржао опис, иако кратак, других повреда које је задобио Д.К. (упоредити, по супротности, са *Salman*, цитираним горе, став 106.).

147. Након ових почетних истражних радњи, војни тужилац је 6. октобра 2004. године покренуо предлог за спровођење појединих истражних радњи против НН лица у вези са кривичним делом навођење на самоубиство и помагање у самоубиству (видети ст. 25–26. горе). Иако се заиста чини да је тужилац водио истраге само на основу претпоставке да је смрт последица самоубиства, Влада је појаснила да је то био једини начин да се прикупе докази у овом контексту (видети став 121. горе). Заиста, тужилац је наставио да прикупља доказе, као што су сведочења, резултати теста парафинском рукавицом који је потврдио присуство барутних честица на пушци и рукама Д.К., као и психијатријска и психолошка *post-mortem* анализа самоубиства Д.К. (видети ст. 27–37. горе).

148. Психолошки извештај је додатно разјаснио одређена питања у вези са душевним стањем Д.К. и указао на бројне недостатке у систему који се бавио стражарском дужношћу коју су обављали регрути и психолошким тестирањем, и дао препоруке за побољшање радњи у циљу спречавања или свођења самоубиства регрута на најмању могућу меру (видети став 35. горе).

149. Штавише, након што је случај поново отворен, војни тужилац је добио појашњење о нејасноћама у вези са повредама уоченим у пределу врата Д.К. које су се, према форензичарима патолозима, чиниле безначајним, и свакако не фаталним (видети ст. 48–49. горе), те је даље наложио реконструкцију инцидента 24. новембра 2004. године (видети ст. 42–44. горе). Реконструкција је показала да су балистички докази обрађени на брзину, али је дошла и до закључка да су меци из чаура могли бити испаљени из јуришне пушке коју је дужио Д.К. Њоме је разматрано и то какав је став Д.К. могао да заузме како би себе повредио. Последњи корак био је налог тужиоца упућен војној полицији да се пушка врати из Београда (видети став 45. горе), и он је подносиоцима саопштио да је надлежност у овој ствари пренета на грађански суд (видети ст. 50–51. горе). Суду није поднета било каква одлука о затварању истраге или извештај о њеним закључцима, нити се исте појављују у излагању чињеница Уставног суда. Влада је, међутим, тврдила да је тужилац одлучио да не спроводи даље истраге.

150. Када држава има механизам контроле одлука тужилаца да не спроведу истрагу, као што је поступак супсидијарног кривичног гоњења у Србији, Суд ће то узети у обзир и размотрити да ли би контрола у питању могла исправити недостатке претходне истраге и испунити одређене услове у складу са процесним аспектом члана 2. (видети *Ramsahai и др. против Холандије* [ВВ], број 52391/99, ст. 351–55, ЕСЉП 2007-II, и *Петровић*, ст. 93–96, оба цитирана горе). У току супсидијарног кривичног гоњења, на инсистирање подносиоца, власти су наложиле ексхумацију и другу обдукцију, коју су извршила два форензичара из цивилног института за судску медицину (видети ст. 56–58. горе). Њоме су потврђени налази прве обдукције (видети, *mutatis mutandis*, *Dölek против Турске*, број 39541/98, став 77, од 2. октобра 2007. године). Суд констатује да подносилац и његови наследници, приликом оспоравања закључака вештака пред домаћим судовима или пред Судом, нису истакли стриктне детаље својих примедби на налазе форензичких извештаја или основ њихове теорије да је Д.К. убијен. У сваком случају, њихови аргументи сами по себи нису поништили налазе нити ефективност обдукције. Суд налази да су власти предузеле разумне кораке како би истражиле смрт Д.К., и да су да дужном пажњом разматрале захтеве подносиоца за предузимање конкретних радњи (упоредити, по супротности, са *Velikova*, цитираним горе, ст. 79. и 83.).

151. Неподизање оптужнице против било кога не умањује делотворност истраге. У сваком случају, обавеза спровођења истраге није обавеза резултата, већ само средства (видети, као недавни извор, *Babat и др. против Турске*, број 44936/04, став 39, од 12. јануара 2010. године, са даљим референцама), док члан 2. не подразумева право на гоњење или кажњавање трећих страна за кривично дело (видети *Öneriyildiz против Турске* [ВВ], број 48939/99, став 96, ЕСЉП 2004-XII). Чињеница да је истрага на крају прихватила хипотезу државе је без значаја за ово питање, јер је обавеза истраге посебно намењена оповргавању или потврди једне или друге теорије. Органи војног тужилаштва дали су задовољавајуће разлоге за своје одлуке да обуставе како војну, тако и супсидијарне истраге, и нису постојале изузетне околности у предметном случају које би и даље захтевале спровођење кривичне истраге, као што је то случај када је живот изгубљен или доведен у опасност због поступања јавног органа које превазилази пуку грешку у процени или немар (видети *Vovk и Bogdanov против Русије*, број 15613/10, ст. 64–66, од 11. фебруара 2020. године).

152. Што се тиче ажурности истраге, Суд примећује да је она почела одмах и да је протекла задовољавајућим темпом током целе 2004. године, те да је завршена 2005. године када је Тужилаштво одлучило да је обустави. С обзиром на значајан број корака које су власти предузеле у том периоду, Суд налази да се може сматрати да су поступили са разумном брзином. Истина је да је касније постојао размак од око пет година између првобитног супсидијарног захтева за гоњењем и даље истраге коју су покренули наследници подносиоца. Међутим, та даља истрага, која се бавила посебним питањем, не може се описати као наставак кривичне истраге, која је већ довољно расветлила околности смрти Д.К. (упоредити, по супротности, са *Nikolova и Velichkova*, цитираним

горе, ст. 15. и 59.). Обавеза прикупљања доказа требало би да важи све док се не разјасни природа било какве одговорности, и док се власти не увере да нема основа за спровођење или наставак кривичне истраге (видети *Nicolae Virgiliu Tănase*, цитиран горе, став 162.). Дакле, не може се тврдити да су изгубљена униформа или пушка, након што су власти већ одлучиле да окончају истрагу јер није пронађен основ за утврђивање било чије одговорности, сâми по себи такви недостаци који могу довести до претпоставке да је држава одговорна за било какву кривицу у овом контексту.

(γ) Закључак о процесној обавези спровођења истраге

153. Суд сматра да је кривична истрага у предметном случају омогућила утврђивање околности смрти сина подносиоца. Сходно томе, притужба подносиоца према процесном аспект члана 2. Конвенције је очигледно неоснована, те се мора одбацити у складу са чланом 35. ст. 3(а) и 4. Конвенције.

(ii) Материјални аспект

(α) Обавеза утврђивања одговорности за смрт и повреде Д.К

154. Подносилац је заиста оспорио званичан закључак о самоубиству (видети ст. 126–129. горе), притужујући се да су власти пропустиле да предузму неколико кључних истражних радњи, са намером да прикрију умешаност војске, зато што је смрт његовог сина, као нежељеног сведока одређених спорних догађаја, представљала незаконито убиство од стране припадника војних снага. Истовремено, подносилац и његови наследници наизглед нису искључили могућност да је Д.К. сам себи одузео живот (видети став 127. горе), тврдећи, међутим, да је његово самоубиство узроковано претходним психичким злостављањем од стране његових претпостављених јер је био сведок одређених спорних догађаја. Међутим, иако такве тврдње морају бити поткрепљене одговарајућим доказима (видети, *mutatis mutandis*, *Habimi* и др. против Србије, број 19072/08, став 91, од 3. јуна 2014. године, иако у контексту члана 3.), наводи подносиоца остали су нејасни и неразјашњени, осим пуког позивања на изјаву и новински чланак у којима се алудирало на могућност да је Д.К. био сведок одређених догађаја, те да је због тога био злостављан или убијен (видети став 54. горе).

155. Подносиоцу и његовим наследницима би се могло опростити што су довели у питање званичну верзију и мислили да истрага можда прикрива злокобније објашњење (видети *Beker*, цитиран горе, став 52.), при чему истрага коју су спровеле српске власти такође није детаљно испитала хипотезу подносиоца. Међутим, док губитак живота који се догодио у касарни може створити чињеничне претпоставке које би требало оповргнути (видети референце наведене у ставу 137 горе), Суд не налази довољно елемената у доступном материјалу у списима предмета да би се постигао ниво доказа који се захтева према члану 2. – тј. ниво „ван разумне сумње“ (видети, међу другим изворима, *Cennet Ayhan* и *Mehmet Salih Ayhan* против Турске, број 41964/98, став 79, од 27. јуна 2006. године) – који би поткрепили наводе подносиоца о умешаности државних органа у смрт његовог сина. Такав закључак би био чисто спекулативан и остаје у домену хипотезе (видети, *mutatis mutandis*, *Ataman* против Турске, број 46252/99, ст. 46–53, од 27. априла 2006. године; *Durdu*, цитиран горе, ст. 59–61; *Babat* и др, цитиран горе, ст. 36–38; *Varyan*, цитиран горе, став 104; *Nana Muradyan*, цитиран горе, став 123; и *Muradyan* против Јерменије, број 11275/07, ст. 130–31, од 24. новембра 2016. године).

156. Сходно томе, с обзиром на то да Суд не уочава било какве уверљиве доказе који доводе у питање утврђивање чињеница од стране националних органа и који су у супротности са званичним закључком да је син подносиоца сам себи одузео живот, или их чине *prima facie* неодрживим (упоредити, по супротности, са *Beker*, цитираним горе, ст. 45–54, и *Lapshin* против Азербејџана, број 13527/18, ст. 110–20, од 20. маја 2021. године), он мора наставити разматрање на основу тога да су органи власти испунили обавезу терета доказивања који је био на њима налазом да је син подносиоца сам себи одузео живот.

157. Сходно томе, притужба подносиоца по овом основу је очигледно неоснована, те се мора одбацити у складу са чланом 35. ст. 3(а) и 4. Конвенције.

158. Остаје да се утврди да ли су власти ипак биле одговорне за смрт Д.К. у било ком погледу (видети, *mutatis mutandis*, *Demiray* против Турске, број 27308/95, став 45, ЕСЉП 2000-XII).

(β) Обавеза заштите од других појединаца

159. С обзиром на горенаведена разматрања, Суд такође не уочава било какве опипљиве доказе да је син подносиоца био изложен физичком и/или вербалном насиљу од стране надређених војних официра или других регрута пре него што је себи одузео живот, што је могло да упозори власти да предузму превентивне оперативне мере како би га заштитиле од повређивања од стране других лица, тј. од малтретирања или понижавања у овом контексту (упоредити са *Abdullah Yilmaz*, цитираним горе, ст. 7–10, и *Seyfi Karan* против Турске (одл.), број 20192/04, од 23. фебруара 2010. године).

160. Из тога произилази да се притужба подносиоца у том погледу такође мора сматрати очигледно неоснованом, те се мора одбацити у складу са чланом 35. ст. 3(а) и 4. Конвенције.

(у) Обавеза успостављања регулаторног оквира и предузимања превентивних оперативних мера зарад заштите војних обвезника од самоповређивања

161. При разматрању јединог преосталог питања, Суд жели првенствено да испита да ли су власти знале, или су морале знати у тренутку стварног и непосредног ризика, да би Д.К. могао себи одузети живот и, уколико јесу, да ли су пропустиле да предузму мере у оквиру својих овлашћења за које би се могло, по разумној процени, очекивати да ће спречити остваривање таквог ризика (видети, уопштено, *Keenan против Уједињеног Краљевства*, број 27229/95, ст. 89. и 93, ЕСЉП 2001-III; *Şahinkuşu против Турске*, број 38287/06, став 58, од 21. јуна 2016. године; и *Kurt против Аустрије* [BB], број 62903/15, став 158, од 15. јуна 2021. године). Ништа у списима предмета не указује на то да је, било пре регрутовања било током служења војног рока, Д.К. патио од психичких тегоба или душевне болести, што је требало да упозори домаће власти на могућност да би дотични могао себи одузети живот. С тим у вези, Суд такође разликује овај предмет од оних у којима је у домаћим поступцима утврђено да су војни обвезници који су себи одузели живот (i) патили од душевне болести или нису били психички стабилни; или (ii) су имали историју самоубиства у својој породици (видети, међу многим другим изворима, *Kılınç и др. против Турске*, број 40145/98, ст. 44–46, од 7. јуна 2005. године; *Ataman против Турске*, број 46252/99, став 58, од 27. априла 2006. године; *Perevedentsevy*, цитиран горе, став 98; *Tikhonova*, цитиран горе, ст. 72–75; и *Abdullatif Arslan и Zerife Arslan против Турске*, број 40862/08, ст. 34–37, од 21. јула 2015. године).

162. Суд даље понавља да је, према начелу супсидијарности, на националним властима да покушају прве да исправе свако кршење Конвенције. Онда када национални органи признају, било изричито или прећутно, наводна кршења, и по потреби пружили адекватно и довољно обештећење у погледу чињеница на које се жали, супсидијарна природа заштитног механизма Конвенције онемогућава испитивање представке или притужбе, будући да дотична страна више не може тврдити да је жртва у том смислу (видети, међу другим изворима, *Cocchiarella*, цитиран горе, став 71; *Dubjaková против Словачке* (одл.), број 67299/01, од 19. октобра 2004. године, и *Albayrak против Турске*, број 38406/97, став 32, од 31. јануара 2008. године).

163. Суд примећује да је у својој одлуци од 27. априла 2023. године (видети ст. 100–107. горе), Уставни суд утврдио чињенице предметног случаја и закључио да државни органи нису испунили своју материјалну обавезу услед повреде своје позитивне обавезе да заштите живот Д.К., као војног обвезника, док је био под њиховим надзором (видети став 105. горе). Позивајући се на психијатријску и психолошку *post-mortem* анализу, суд је указао на то да је Д.К. вероватно патио од депресије и физичке и психичке исцрпљености након што је више пута био на стражи пре смрти, те да је себи одузео живот услед низа догађаја који су се одиграли неколико недеља пре инцидента.

164. Штавише, одговор државе није био ограничен само на признавање кршења и додељивање накнаде – износа од EUR 5.000 сваком од наследника подносиоца представке на име нематеријалне штете (видети став 107. горе). Уставни суд је такође утврдио одређене недостатке у погледу заштите Д.К. од стране државних органа, и препоручио низ општих мера које би требало предузети како би се спречио или што више умањио ризик од понављања таквих инцидената убудуће (видети ст. 106. и 35. горе). Чини се да су обим и образложење одлуке Уставног суда прилично широки и свеобухватни (упоредити, по супротности, са *Мучибабић*, цитираним горе, ст. 116–20.). Стога је Суд спреман да прихвати да је Уставни суд, у својој пресуди, осим што је навео релевантне чињеничне околности у вези са односом других према Д.К. и његовом смрћу, такође признао да државни органи нису испоштовали материјалну обавезу да га заштите од самоповређивања, и да је, ефективно, задовољио први услов из судске праксе Суда.

165. У овом конкретном контексту, Суд примећује да ниједан од горе наведених правних лекова у кривичном или грађанском контексту није довео у питање или довео до потенцијалне личне одговорности војног особља у погледу њиховог односа према Д.К. који је претходио његовој смрти или његовом наводном самоубиству. Међутим, узимајући у обзир њихов сопствени ток деловања, Суд примећује да ни подносилац нити његови наследници никада нису покренули ово питање ни на домаћем нивоу, ни пред Судом. Штавише, они су одредили Министарство као јединог туженог у релевантном парничном поступку, тражећи само новчану надокнаду, не покушавајући да списак потенцијалних оптужених прошире лицима из војног милеа (видети став 71. горе). Суд стога не сматра неприхватљивим то да је грађански суд утврдио грађанскоправну одговорност Министарства одбране, без да је испитао било какву потенцијалну личну одговорност, водећи се једним од основних принципа поступка према домаћем закону *ne eat iudex ultra et extra petita partium* („не преко и изван захтева”) (видети *Radomilja и др.*, цитиран горе, став 109, од 20. марта 2018. године). Сходно томе, Суд ће даље проценити адекватност обештећења које су добили подносилац и његови наследници само у погледу новчане накнаде (видети, *mutatis mutandis*, *Kekelashvili*, цитиран горе, став 50.).

166. Што се тиче другог услова утврђеног у судској пракси Суда, Суд жели да нагласи важност досуђивања разумног износа накнаде у домаћем правном систему како би правни лек у питању пружио довољно и адекватно обештећење подносиоцима представке за лишење статуса жртве. Међутим, да ли се досуђени износ може сматрати таквим треба проценити у светлу свих околности случаја. Чак и накнада која је нижа од износа који би Суд сâм досудио према члану 41. Конвенције би се могла сматрати разумном, под условом да је одлука домаћих судова била у складу са правном традицијом и животним стандардом у дотичној земљи и да је била брза, образложена и брзо извршена (видети, уопштено гледано, *Cocchiarella*, цитиран горе, став 80; видети, у погледу члана 2, *Мучибабић*, цитиран горе, став 119, и *Nana Muradyan*, цитиран горе, став 110.). Штавише, приликом утврђивања да ли се обештећење на домаћем нивоу може сматрати „правичним“, Суд је раније прихватио да одговорност у погледу доделе накнаде може бити кумулативно подељена између неколико органа (видети, *mutatis mutandis*, *Tümkeya и др против Турске* [Веће], број 11915/12, став 51, од 5. марта 2019. године).

167. Сасвим независно од чињенице да је износ који је досудио Уставни суд тек незнатно нижи од износа које је Суд досудио за упоредиве повреде члана 2. (видети, на пример, *Петковић против Србије* (одл.), број 31169/08, од 6. децембра 2011. године; *Петровић против Србије*, цитиран горе, став 105; *Мучибабић*, цитиран горе, став 140, иако у контексту непоштовања процесних обавеза које произилазе из члана 2. Конвенције), Суд такође мора узети у обзир исход парничног поступка, у којем је утврђено да је Министарство одбране Тужене државе дужно да подносиоцу и његовим наследницима исплати накнаду нематеријалне штете на име претрпљеног душевног бола и патње услед смрти њиховог сина и брата (видети став 71. горе; упоредити, по сличности и супротности, са *Петровић*, цитираним горе, ст. 43–44, ст. 80–81. и став 105.), као и накнаду материјалне штете на име трошкова сахране и других трошкова. Суд констатује да укупан износ који је платило Министарство одбране, укључујући укупну надокнаду и трошкове, износи приближно EUR 44.500 (видети став 73. горе).

168. Суд у сваком случају прихвата да су износи досуђени подносиоцу и његовим наследницима у два скупа домаћих поступака задовољили други услов утврђен у судској пракси Суда (видети *Kekelashvili*, цитиран горе, ст. 51–53, са даљим референцама). Коначно, Суд сматра да кашњење у укупној исплати износа досуђених наследницима подносиоца у предметном случају није било такво да угрози прикладност понуђеног правног лека.

169. Горенаведена разматрања су довољна у околностима предметног случаја, иако вредна жаљења, да Суд закључи да је обештећење које је пружио Уставни суд, у вези са надокнадом коју су доделили грађански судови, било довољно и адекватно у погледу преосталог дела притужбе према материјалном аспектима члана 2. Конвенције, те да је ствар исправљена у оквиру домаћег правног система (упоредити, по сличности и супротности, са *Kekelashvili*, цитираним горе, став 54, и *Makharadze и Sikharulidze против Грузије*, број 35254/07, ст. 87–89, од 22. новембра 2011. године). Стога се наследници подносиоца не могу више сматрати жртвама, у смислу члана 34. Конвенције, наводне повреде материјалне обавезе државе према члану 2. Конвенције да успостави регулаторни оквир и да предузме превентивне оперативне мере како би заштитила Д.К. од самоповређивања.

170. Сходно томе, овај део представке је *ratione personae* неспојив са одредбама Конвенције у смислу члана 35. став 3(а) Конвенције, те се мора одбацити у складу са чланом 35. став 4.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Утврђује* да гђа Анђа Костић и гђа Маја Костић имају правни легитимитет за даље поступање по представи;

2. *Проглашава* представку недопуштеном.

Састављено на енглеском језику и прослеђено у писаном облику 24. априла 2025. године.

Milan Blaško

секретар Одељења

Ioannis Ktistakis

председник

ПРИЛОГ

Представка бр. Назив предмета Датум иницирања	Име и презиме подносиоца представке Година рођења Година смрти	Наследници подносиоца представке Година рођења Место пребивалишта Веза са покојним подносиоцем представке Милијаном КОСТИЋЕМ Веза са покојним Драганом КОСТИЋЕМ
40410/07 Костић против Србије 01/09/2007	Милијан КОСТИЋ 1950. године 2010. године	Анђа КОСТИЋ 1951. године Пожега Удовица Мајка Маја КОСТИЋ 1986. године Пожега Кћерка Сестра